

Uvodnik

Igor Gregori

Trst, tribarvna puščava sredi oaze evropskega preporeda

Teško in predvsem preveč enostavno bi si bilo pričakovati, da so bili vsi tisti ljudje, ki so se minuli teden sprehajali po tržaškem nabrežju, desničarji, revanšisti, nostalgiki dvajsetletnega fašističnega obdobja, ezuli, Slovencem nenaklonjeni državljani, itd. Verjetno se je treba sprijazniti z dejstvom, ki je morda težko dojemljivo marsikateremu Slovencu (tudi podpisaneu) v domicilni državi: sprejeti moramo namreč, da je bil med vsemi tistimi, ki so pred gledališčem Verdi, prefekturo in Velikim Trgom občudovali razstavljene tanke, vojaškega lovca, terence in motorje vojaških sil, ladje italijanske mornarice in druge stende, v katerih se je pretakal ponos italijanske vojske, ter četrtkovo vojaško parado enostavno tudi kakšen Italijan.

Večkrat pa je nam Slovencem ta beseda nekoliko tuja, res je tudi, da ji ponekod pripisujemo negativni prizvok in vanjo spravimo tudi tiste sosedje, ki imajo do drugače govorečih soživaljanov lojalni in spoštljivi odnos, ki ni v nasprotju s sočasnimi negovanjem čuta njegove narodne pripadnosti.

Kljub temu pa je naš pogled tudi na take ljudi prepreden s tančico nezaupanja, saj smo celo v takem primeru podvrženi kompoziciji naših genov, ki so vzklili iz naše razvejane in boleče preteklosti, predvsem na Primorskem. Teško torej dojamemo, da je bil med tistimi, ki so prejšnji teden odkrito praznovali petdeseto obletnico vrnitve Trsta italijanski suverenosti, tudi kakšen dober Italijan, ki se prepozna v vrlih svoje narodnosti in upravičeno proslavlja prihod bersaljerjev v naše mesto pred pol stoletnim časovnim razmakom.

Boleče pa je dejstvo, da smo Slovenci obsojeni ignorirati tudi take pripadnike večinskega naroda, ki so podobno kot mi žrtve ideološkega nasilja grobe, skrajne in v lastna prepričanja zaprte italijanske oziroma tržaške desnice, katere zobje so se letos še globlje pogrezni v meso tržaškega tkiva. Zloglasni glas nekaterih je tako posredno okužil del "naprednih konservativcev", ki so pripravljene sesti za pogajalsko mizo neoporečne zgodovinske resnice.

Domoljubnost takih italijanskih krogov je pri nas obsojena na golo enačenje z negativnostjo skrajne desnice. Italijanom torej desnice ne dopuščamo, ker upravičeno menimo, da bi taki konservativni ideološki tabori zlahka zdrknili na maksimalistična stališča ekstremne desnice. In žal se to dogaja celo danes, ko se velika večina zmernih desničarjev izreka za prepričane podpornike Evropske unije in presoja strasbourške institucije kot branitelje svobode slehernega evropskega državljanca.

Trst pa ostaja – kot je poudaril podpredsednik vlade v svojem nagovoru na tržaškem nabrežju pred vojaško parado – najbolj italijansko mesto v Italiji. Zanimivo pa bi bilo prislunhati tudi tistim someščanom, ki jim ni mar, da bi Trst ohranjal tak naziv, saj je zanje domoljubnost vrednota, ki vzporedno stopa s spoštovanjem do drugih narodov in predvsem tistih sosednih: in jih predvsem moti, da je Trst v zadnjem letu postal tribarvna puščava sredi oaze evropskega preporeda.

Škof Ravignani, osamljen, a odločen glas v Trstu

Foto Kroma

Po vseh manifestacijah ob 50-letnici vrnitve Trsta v naročje materi Italiji, ki so v bistvu trajale skoro eno celo leto, menim, da Slovenci v Italiji nimamo na kaj ali na koga biti ponosni. Kvečjemu smo lahko ponosni nase in na svojo zgodovino, na svojo kljubovalnost, na svojo trmasto in dosledno vztrajanje na teh tleh, zvesti sebi in svojim koreninam.

50 LET

Četrtega novembra so se na trgu Edinosti v Trstu zaključile, tudi formalne, razne in številne slovesnosti ter prireditve, ki jih je italijanski del Trsta posvetil 50-letnici vrnitve "najbolj italijanskega mesta" (sic!) v naročje materi Italiji. Ob vseh teh manifestacijah smo bili Slovenci seveda v bolj odmaknjem kotu, ne samo po volji prirediteljev, ampak predvsem po lastni volji. Nas ni nihče nič vprašal, nihče se ni za naše probleme zavzel, nasprotno: vse te slovesnosti so bile tako organizirane, da so v bistvu izzvenele kot en sam patriotski, nacionalistični pohod na naše mesto, kot da bi se nekdo bal, da je državna pripadnost Trsta še vedno nekje odprta ali vprašljiva. Govora je bilo na pretek o fojbah, o genocidnih težnjah Slovanov in Slovencev posebej, po šolah so bili razdeljeni razni pamfleti z zgodovinsko neobjektivnimi trditvami, prisotnost Slovencev v tržaški pokrajini pa skrbno zamolčana. Dejstvo, da smo Slovenci dvajset let krvavo trpeli pod fašistično diktaturo v kraljevini Italiji, pa zbrisano iz vseh govorov, kontekstov in časopisnih člankov. Nihče od govornikov, ki jih je organizator skrbno izbiral, ni omenil ne naše prisotnosti, tisočletne prisotnosti, na teh tleh, še manj se zavzel za naše narodnostne pravice, za izvajanje zaščitnega (sicer revnega!) zakona, nihče ni omenil nujnosti dvojezičnosti

v naših krajih, v mestu samem, nihče se ni zavzel za zajamčeno zastopstvo slovenske narodne skupnosti, tako kot se to pozitivno dogaja za italijansko skupnost v Sloveniji ali na Hrvaškem. Skratka: nihče od organizatorjev nas ni omenil, niti z besedico ne! Od vseh govornikov gre izzvati predsednika deželnega odbora F-Jk Riccarda Illyja, ki nas je na trgu Edinosti izrecno omenil in bil zato deležen s strani nacionalističnih skrajnežev glasnega žvižganja, ter predsednika italijanske republike, ki nas sicer ni izrecno omenil v svojem slavnostnem govoru, a je dan prej le sprejel slovensko delegacijo, ki sta jo sestavljala SSO in SKGZ. Vsaj to!

Po vseh teh in takih manifestacijah, ki so v bistvu trajale skoro eno celo leto, in to v prej opisanem žargonu in vzdušju, menim, da Slovenci v Italiji nimamo na kaj ali na koga biti ponosni. Kvečjemu smo lahko ponosni nase in na svojo zgodovino, na svojo kljubovalnost, na svojo trmasto in dosledno vztrajanje na teh tleh, zvesti sebi in svojim koreninam. In na svojo zgodovino, ki ni nikdar poznala sovraštva, ampak bila vedno vsa uprta le v ohranjanje naše narodne bitnosti in samostojnosti tudi na teh tako preizkušenih tleh tržaškega ozemlja, v nenehnem iskanju dialoga in sožitja med tu živječima narodoma.

Drago Štoka

Pogovor

Dr. Andrej Bajuk, prvak Nove Slovenije, o dobrem volilnem izidu, prihodnosti in aktualnem

3

Razstava

V Pilonovi galeriji v Ajdovščini razstavlja likovna umetnica Patrizia Davide iz Tržiča

9

Pogovor

Vinogradnik Damijan Podveršič o vinu, čudoviti briški zemlji in milem podnebnju

15

Pogovor / Andrej Bajuk

"Zavzeli smo se, da bi bil verouk za tiste, ki to želijo, izbirni predmet!"

Andrej Bajuk, prvak Nove Slovenije, se je rodil v Ljubljani leta 1943, komaj dve leti star pa je leta 1945 skupaj s starši zapustil Slovenijo. Njegova družina se je ustalila v Argentini. Po izobrazbi je gospodarstvenik (dosegel je doktorat iz ekonomije na Berkleyu), delal pa je tudi v Medameriški banki za razvoj. Leta 1997 je nastopil na študijskih dnevih Draga na Opčinah, spomladi in poleti 2000 pa je bil nekaj mesecev predsednik vlade Republike Slovenije. Trenutno je najresnejši kandidat za finančnega ministra in podpredsednika vlade, ki jo bo po vsej verjetnosti vodil Janez Janša.

Gospod Bajuk, kako si razlagate velik uspeh vaše stranke na spomladanskih evropskih volitvah in nekoliko slabši uspeh na nedavnih državnoborskih volitvah? Je to po vašem posledica volilne udeležbe ali se je tokrat poznala odsotnost Lojzeta Peterleta, ki je bil izvoljen za evropskega poslanca?

Volilna udeležba je prav gotovo pomemben faktor, ne smemo pa prezreti dejstva, da smo imeli za evropske volitve enotno listo po celi državi. Nosilec liste Lojze Peterle je v Sloveniji zelo znana osebnost, kateri vsi priznavajo prednosti in poznanja na evropskem področju. Na tokratnih državnoborskih volitvah pa je po mojem mnenju prevladala medijska propaganda, češ da Nova Slovenija nima možnosti, da bi dosegla relativno večino in s tem mandatstvo, zato se je veliko ljudi odločilo za podporo SDS-u in Janezu Janši. Domot stranke pa je po mojem mnenju vsaj za 50% večji, kot je njena zastopanost v parlamentu.

V nekaterih ocenah slovenskih medijev se večkrat pojavljajo trditve, da je Koalicija Slovenija zelo raznolika, to je da imata SDS in NSi popolnoma različne poglede na določene problematike, na

primer na gospodarski ustroj države oziroma na uvedbo verouka v šole.

Ne bi rekel, saj ne pričakujemo in ne zahtevamo uvedbe verouka v javne šole. Zavzeli pa smo se, da bi bil za tiste, ki to želijo, verouk izbirni predmet. Ne vidim nobenega problema v tem, saj bi to bil sodoben in normalen odnos do ljudi z verskim prepričanjem, ki za vzgojo svojih otrok želijo tudi verouk. Nikakor ne zahtevamo, da bi verouk potekal v šolskih prostorih, naj bo pa priznan kot izbirni predmet. Če je roko- met izbirni predmet, potem ne vidim, zakaj to verouk ne bi mogel biti.

Kar se pa tiče gospodarskega vidika, vas moram tudi popraviti. S Slovensko demokratsko stranko smo si v tem zelo enotni. Če preberete oceno programov v časniku Finance, so SDS predstavlili kot bolj liberalno od Nove Slovenije.

Prav pred kratkim je sveti oče imenoval novega ljubljanskega nadškofa Alojza Urana. Njegov predhodnik Franc Rode je bil znan po svojih polemičnih tonih, večkrat so mu očitali, da se kot cerkveni dostojanstvenik vmešava v politiko.

Kako kot voditelj krščanske stranke ocenjujete novega nadškofa?

Ključna naloga vsakega, ki verjame v demokratično ureditev, je ta, da pričakuje in tudi dela na tem, da se različni pogledi izrazijo. Po duhu, vzgoji in prepričanju sem demokrat, vsi pogledi morajo po mojem mnenju priti do veljave, zato ne more prevladovati samo en po-

gled. Vsi morajo biti soudeleženi pri oblikovanju skupnih rešitev.

Kako bo bolj konkretno po vašem novi nadškof vplival na javno dogajanje v Sloveniji?

Ščanska stranka nad tem razočarani?

To je del nekega kulturnega boja, saj je krščanstvo v Evropi zgodovinsko dejstvo. Evropa je nastala na vrednotah antičnega sveta, Grčije, rimskega impe-

regu Dragonje, kjer se nahaja tudi hiša Joška Jorasa, poslati slovensko policijo. Kako vidite rešitev obmejnih sporov med Slovenijo in Hrvaško, bolj na podlagi dvostranskih pogajanj ali arbitraže?

Rešitev problema mora biti predmet resnega dialoga, ne pa raznih afer in zapletov. Zato je nujno potrebno, da s hrvaško stranjo pride do dialoga, potreben pa je tudi zgodovinski pogled na problem. Celovitost Piranskega zaliva in enotnost občine Piran sta bili v preteklosti vedno zagotovljeni, upravljala ju je slovenska oblast. Slovenija mora jasno naglasiti svoje stališče, torej kje mislimo, da so naše meje, potem se bomo lahko pogajali. Če pa dialog in pogajanja ne bi bila zadostna, je pa končna rešitev arbitraža.

Ob gledanju prvih volilnih izidov se mi je zdelo, da bi lahko stranki Koalicije Slovenija in SLS v vlado povabili Jelinčičevo SNS. Bi bili za tako koalicijo (čeprav je sedaj bolj verjetna povezava z DESUS-om), kljub temu da vas je gospod Jelinčič pred leti grobo žalil in napadel?

Osebnost ne bi bil za koalicijo s Slovensko nacionalno stranko, ne toliko zaradi izjav gospoda Jelinčiča, ampak ker bi bilo s SNS zelo težko priti do programske enotnosti. Razlika med nami in Slovensko nacionalno stranko je predvsem v tem, da so oni zavzemali vedno neko evroskeptično stališče, mi pa smo bili prepričani evropeisti. Tudi z marsikaterimi njihovimi stališči v Državnem zboru se ne moremo strinjati. Težko bi bilo torej z njimi priti do nekega sporazuma. Ne vem pa tudi, ali bi to mogoče z Desusom, kar pa je že bolj verjetno, saj se je Desus začel zavzemati za pravičnejšo rešitev problema upokojencev. Tudi na področju

zdravstva lahko pridemo do skupnega jezika.

Po vsej verjetnosti boste postali finančni minister. Po vašem mnenju ima država še prevelik delež v podjetjih. Kako boste postopali na tem področju?

Deležu države v podjetjih se je treba dokončno odpovedati, prodaja pa mora potekati na preudaren, postopen in pregleden način. Ne verjamem v vlogi lastnika države. Država naj določi pravila igre, v gospodarsko dogajanje pa naj se ne vmešava.

Slišali smo vašo zanimivo izjavo, da bi poleg kulturnih stikov med matico in zamejstvom moralo priti tudi do večjih gospodarskih stikov. Tu konkretno mislite na vlaganje slovenskega kapitala v naš obmejni prostor?

Slovensci se lahko zelo veliko naučimo iz izkušnje severne Italije in tudi Slovencev na tem področju. Jedro gospodarskega uspeha je povezava omrežja malih podjetij, ki so znala skupaj nastopiti.

Slovenija je izpolnila naloge, ki si jih je zastavila, torej vstop v EU in NATO. Državo sedaj čaka še vstop v skupno evropsko valuto.

Strinjam se z vstopom v evro, ne morem pa mimo tega, da naša vlada vstopa slovenskega gospodarstva v evro ni dovolj pripravila. Komaj pred poldrugim letom smo prišli do uskladitve med monetarno in fiskalno politiko, kar pa je neprimer- no pozno. Slovenija ima pre- majhno gospodarstvo, da bi lahko uspevala sama, zato se moramo čimprej prilagoditi evropskim standardom. Naj- večji problem je tu prav gotovo majhna konkurenčnost naših podjetij.

Bo torej leto 2007 verjetno za ta dogodek?

Seveda je verjetno, a bo to zahtevalo širok politični konsenz, kot je obstajal ob vstopu v EU. Za to smo se tedaj zavzemali tudi mi kot opozicija. Morali bomo voditi odgovorno fiskalno politiko, obdržati nizko inflacijo in ne bomo smeli prekoračili maastrichtskih kriterijev, kar se tiče zunanje zadolženosti.

Primož Sturman

Foto Kroma

Ne vem, kaj bo, povem pa vam lahko, kaj jaz pričakujem. Vloga vodstva Cerkev ni na političnem področju, saj je to vloga laikov. Cerkev pa mora vernike spodbujati, da se zavzemajo za vrednote in principe, v katerih se prepoznavajo.

Pred kratkim je bila izglasovana evropska ustava, ki ne omenja krščanskih korenin sodobne Evrope. Ste kot kr-

stija. Hkrati pa smo dediči judovske zgodovine in krščanskih vrednot, ki so močno oblikovale zgodovino Evrope. Če o tem ustava govori ali ne, potemtakem to še ne more spremeniti zgodovinskih dejstev.

Odnosi s Hrvaško: leta 2000 ste podpisali sklep, s katerim ste nameravali na sporno območje zaselkov na levem

lifornijo. Zločinci, hudobneži in tatovi... napočila je vaša ura: naš pravični varuh Terminator vas bo polovil in vas spravil tja, kamor si zaslužite, za zapah! Juhuhu, naj živi Terminator.

Ja, naj le živi Terminator, posebno ko si v intervjujih privoščiš take izjave kot "Za mano je najbolj čudovito leto mojega že itak izvrstnega življenja. Vsak dan se naučim nekaj novega. V body buildingu in moji filmski karieri sem vedno imel določeno vizijo. Slednje sem vpeljal tudi v politiko. Uspehi so očitni" (L'Espresso, 14. oktober 2004). Kako prosim? V body buildingu tako kot v politiki? Kdaj bomo v Kaliforniji dočakali resor za kultuzem in morda celo ministrstvo brez listnice za steroide in testosteron? Ampak. Iz mita v mit. ZDA so izbrale. 2. november: srečno pot, Bush. Danes si že dovolj dobro izklesal svoje ime v zgodovino.

Andrej Černic

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Spiderman si sam pere umazano perilo

Živimo v narobe svetu. Zakaj? Le pogledajte, koliko absurdov živimo v svetu, kjer je najboljši igralec golfa Afroameričan Tiger Woods. Živimo v svetu, kjer med afroameriški mi rapperji kraljuje mestoma ksenofobni belec Eminem. Živimo v svetu, kjer mali neokretni bledoličneži premagujejo vesoljske Američane v košarki, njihovom športnem paradnem konju. In, da bo mera polna, živimo v svetu, v katerem se je zadnje globalne vojne (Irak 2003) kot hudič križa otepala... Nemčija. Neverjetno, a ne? Miti se rušijo.

No, ljudje vseeno potrebujemo mite. Kako bi generacije in generacije otrok odraščale brez Walta Disneya in njegovih stvaritev? S čim bi se deklice igrali, če bi Mattel ne masovno ustvarjal in izvažal brhke plavalase Barbie? ...in v kaj bi verjeli Italijani, če bi ne bilo Berlusconi? Spomnim se ene izmed anket, ki so izšle kmalu za tem, ko je Božji maziljenec vstopil v politiko.

Otroke so spraševali, katera je njihova najljubša osebnost? Prvo mesto je pripadlo Ježuščku, ob njegov bok pa se je seveda postavil Silvio Berlusconi. Vse je torej ostalo v družinskem krogu. A kaj, ko je le nekaj mesecev zatem vražiček Di Pietro postal tako nevoščljiv in nagajiv...

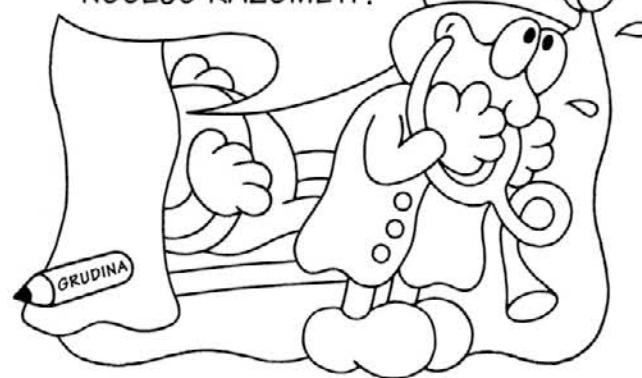
No, ko smo že pri vzornikih naših najmlajših: stripi so v ameriški družbi ustvarili neverjetno številno junakov. Batman, Superman in navsezadnje zdaj najpopularnejši Spiderman. Po ogledu drugega dela njegovih dogodivščin, ki smo jih pred kratkim lahko spremljali na velikem ekranu, se mi je porodilo razmišljanje, ki ga berete. V filmu, navadni hollywoodski posladkani romanci, sem namreč zasledil režiserjevo genialno potezo. Peter Parker, Spiderman v civilni

preobleki, se namreč v začetnih scenah filma spopade s tipičnim gospodinjskim opravilom: v javni pralnici iz pralnega stroja vleče svoje cunje. In med spodnjimi hlačami in nogavicami izvleče Peter iz stroja tudi rdeče-modri "mitični" kombinezon. Režiser se torej izvrstno poigra in pomeša sveto (Spidermanovo oprijeto oblačilo, simbol absolutnega dobrega in odrešenja vsakega človeka) z nizkotno-posvetnim (umazano spodnje perilo). Režiser ironično demitizira figuro, ki je v filmu prikazana kot rešiteljica človeštva pred zlom. Resnost Spidermanovega mita se torej sarkastično ruši že v samem filmu.

Ljudje imajo danes videnja rešiteljev človeštva že na vsakem koraku. Terminator je pred dobrim letom začel reševati Ka-

Na dnu...

JAZ DEJANSKO NIKOLI NE ZGREŠIM, SAJ SO TUDI MOJI GREHI PERFEKTI! GLAVNI PROBLEM PA JE PRI OSTALIH LJUDEH, KI TEGA NOČEJO RAZUMETI!

Tretja številka Pastirčka

Hvaležna misel na rajne in srčna zahvala Bogu

V tretji, novembrski številki je Pastirčkova uvodna misel splavala k našim dragim pokojnim, ki morda že uživajo večno veselje v nebesih ali pa še potrebujejo naših molitev, da bodo dosegli odrešenje. Svojih rajnih se posebno občuteno spominjamo prav v tem mesecu, ki ga uvajata dva praznika, Vsi sveti in Verne duše. Dušam v vicah je posvečena pesmica V. T. Arharja in vprašanja Kar lepo po vrsti, s katerimi učenci lahko preverijo tudi svoje svetopisemsko znanje.

V mesecu novembru je Zahvalna nedelja; pri sveti daritvi se zahvaljujemo Stvarniku za vse, kar nam podarja sleherni dan. To nazorno prikazujejo dopolnjevanje Karmen Smodiš in tudi nekatere risbe, ki živahno dopolnjujejo Pastirčkovo pošto, polno lepih izpovedi in pripovedi zvestih bralcev.

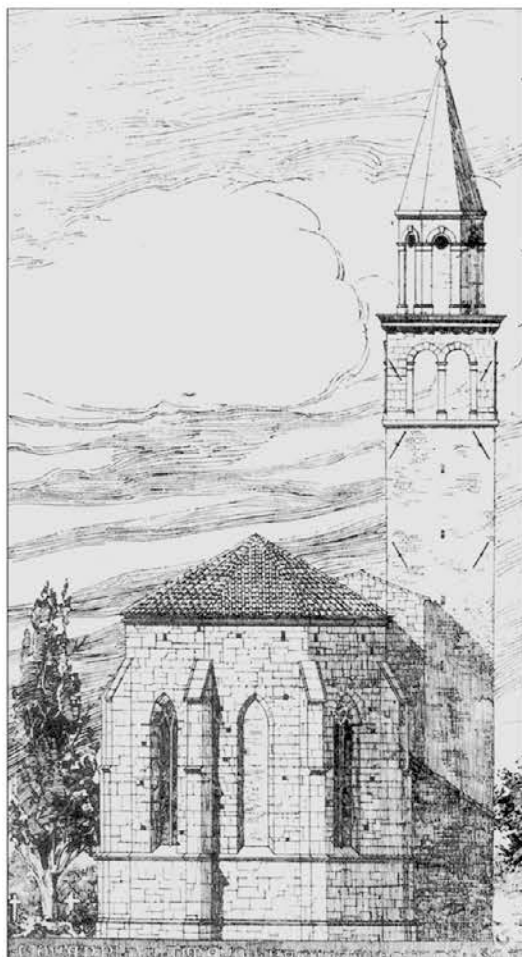
Hvaležnost do Boga preseva zapis Zlate Volarič o kruhu, ki ga v naši potrošniški družbi premalo cenimo, široko po svetu pa lačni hrepenijo po njem.

Pusti jesenski dnevi so kot nalašč za spravljanje pridelkov; prav to počenja škrt Kosmat,

ki vabi k barvanju dobrot in izpolnjevanju jesenske križanke. Pastirček pa se še potepa po gmajnah in živih mejah, kjer raste tudi črni trn, ki sta ga z opisom in ilustracijo izčrpano predstavili Ana Rupil in Daniela Komjanc.

Kuža Pazi je Mirka spet spremljal v sadovnjak, kjer se v tem času zlatijo kakiji, mehki, mesnati sadeži, dobro založeni z vitamini, ki visijo sedaj že s skoro golega subtropskega drevesa, katerega domovina je Kitajska, a se je prav lepo prilagodilo našim krajem, ki so bili včasih rimski, kot pripoveduje stric Maks Tjaši. Tokrat jo je peljal do izvira Timave v Štivanu, ki ga je opeval že Vergil, in na ogled bližnje cerkve iz 15. stoletja.

Iz rubrike o Slovenskih klasikih zvedavo gleda Piko Dinovčev Leopolda Suhodolčana, o katerem teče beseda tudi v priloženi križanki in rubriki Za bistre glave. Tem bistrim glavicam so namenjene tudi Pastirčkove zanke, Packove spake in privlačna, za bogatenje besedišča zelo primerna rubrika Ali veš?, v kateri so tokrat "nazajske besede", ki bodo našle čudovito mesto tudi v šoli pri urah slovenskega

jezika. Najmlajši Pastirčkovi bralci bodo s pisanimi barvami odeli svetopisemsko pobarvanko in se z medvedkom šli bar-

varja, medtem pa bodo prislunhili pravljici Marize Perat o lisici, ki je pomagala medvedu Rjavčku pripravljati brlog. Da ne bi kaj preslišali, si bodo, po Nežinem priporočilu, dobro umili ušesa. Navdušeni športniki bodo prebrali o namiznem tenisu, nabilralci češark, lešnikov... navodila za izdelovanje živalic, pevci bodo zapeli ob ksilofonu, Sara Devetak, četrtošolka OŠ P. B. Domen iz Sovodenj, se bo pa veselila, ker ji je zvezdni utrinek izpolnil željo: s spisom Pustolovščine med počitnicami je postala Pastirčkov častnikar meseca. Čestitke!

Iva Koršič

Duhovni kotiček

Kaj v resnici najbolj ljubimo?

Človek najbolj ljubi tisto, kar ga zanima, kar ga najbolj privlači. Ponavadi človeka privlači konkretno, vidne stvari, bolj kot nevidne.

Evropejec je odpotoval v Los Angeles in se ni mogel načuditi lepoti mesta, polnega nebotičnikov, moderne mesta, ki je prava arhitektonska mojstrovina. Tujec navadno primerja obiskano deželo s svojo rodno zemljo in opazi, kako se v Italiji dvigajo nad hišami visoke katedrale, v Ameriki pa banke. Ali je mogoče reči, da je Bog Italijanu bolj pri srcu kot pa Američanu? Lepota in privlačnost vidnih stvari nas torej privlačujeta, Bog pa je neviden. Ob nedeljah slišimo gorečega kristjana tako razmišljati: "V cerkev bi šel, toda vreme je danes tako lepo, da..." Tak katoličan ni izjema. Tudi fant, ki po televiziji gleda nogometno igro, je ves pred ekranom: igra ga prevzema, kot je gorečega katoličana prevzelo vreme. Je lahko tak človek kristjan? Učeni profesorji morale vse takšne primere odvežejo.

Ločujejo ljubezen Boga kot vrednoto in ljubezen, ki se rodi v človekovi čustveni sferi, kot ljubost. Fant pred televizijo je potopljen v dogajanje. V trenutku, ko bi mu kdo rekel: "Tvoja mama je slaba, pokliči zdravnika!" bi ji fant šel pomagat: tako bi čustvo navezanosti na nogomet pustilo prostor vrednoti pomagati ma-

mi v slabosti. Ko si na križišču, dajš zmeraj prednost avtomobilu, ki prihaja z desne. Tako bi lahko rekli v življenju: vsi nekam gremo, tečemo, vendar interesi Boga prihajajo s desne in zato jim je potrebno dati prednost.

Aristotel piše, da človek lahko iskreno ljubi samo samega sebe. Ko so mu povedali, da mati naravno ljubi svojega otroka, je odgovoril: "To je zato, ker

ga ima za del sebe!" Ali lahko rečemo podobno za Boga? Cerkevni očete o tem nimajo dvoma. Oni namreč učijo, da osebo sestavljajo trije deli: telo, duša in Sveti Duh. Bog je torej prisoten v nas po Svetem Duhu. To pomeni, da živi v našem srcu? On je povsod in na različne načine. V našem srcu je prisoten v moči naše svobodne privolitve. Če ga ljubimo, ljubimo same sebe, lastno identiteto, rasemo v trdno osebnost. Bolj ko iščemo njegovo voljo, bolj je naše dejanje človeško in božje hkrati. In če ljubimo naše delo, ljubimo Boga, ker le-ta daje delu vrednost, ki mu pritiče.

Ateisti nam pravijo, da Bog preusmerja interes človeka proč od sveta, v katerem živi, da je nekako Bog opij ljudstva: takšen bog sicer obstaja in njegovo ime pišemo z malo začetnico. Takšen bog ni svetopisemski. Naš Bog je stvarnik vidnega in nevidnega. In človek je bil ustvarjen, da sodeluje pri dejavnem vodenju in upravljanju stvarstva. V resnici, kdor nanj pozabi, beži od sveta in si ustvarja svoj svet po meri ideologij, ki ga odtujujejo od pravega človekovega dostojanstva. Boga je potrebno slaviti. Kaj to pomeni? Matej nam v evangeliju lepo pravi: "Vsakič, ko ste pomagali enemu od mojih najmanjših bratov, ste meni pomagali" (prim. 25,40). Lahko zaključimo, da ljubezen Boga pripada intimno naši identiteti; brez te ljubezni naša osebnost se ne more razviti v razmerju z drugimi ljudmi in s svetom. Zato ljubezen do Boga je temeljna zapoved. Ko je Jezus hotel Petru dati posebno oblast, ga je vprašal, ali ga ljubi bolj kakor vsi ostali.

Sveti oče spregovoril proti izkoriščanju otrok

Otroci, naš najbolj dragoceni zaklad

"Otroci so najbolj dragocen in najbolj ranljiv zaklad!" Te besede je pred nekaj tedni izrekel sveti oče Janez Pavel II. na avdienci, pri kateri je sprejel udeležence svetovne konference parlamentark za varstvo otrok in mladostnikov pod vodstvom predsednika rimske poslanske zbornice Casinija. Otroci v svetu trpijo lakoto, so žrtve boleznih in človeške krutosti, prisiljeni se vojskovati z orožjem v roki ali pa prodajati svoja krhka telesa v revnih predmestjih. Strani časopisnih kronik z vsega sveta pričajo o tem, da so otroci tudi žrtve podlih kupcij in zlasti "prekupčevalcev" človeških organov.

Proti vsem tem grozotam je papež Wojtyła še enkrat dvignil svoj glas in opomnil, da ne smemo pozabiti na "boleči krik

zapušenih in oskrujenih otrok"; obratno: moramo mu prislunhiti in obenem zahtevati od "javnih uprav in ustanov, zasebnih združenj in sploh

vseh ljudi dobre volje", naj si prizadevajo za dobro najmanjših in najmlajših. Sveti oče je tudi še enkrat poudaril dolžnost, ki jo imamo vsi, da "ta krhka

bitja čuvamo, branimo in vzgajamo v spoštovanju in ljubezni", saj so to "v človeški družini najbolj dragocen zaklad, ki je obenem tudi najbolj krhek in ranljiv." Zato nihče ne sme "molčati ali ostati brezbrizen, ko nedolžni otroci trpijo, so postavljeni ob rob, ranjeni v svojem dostojanstvu človeških oseb." Papež je tudi spomnil, da mora biti vsako dejanje v prid otrokom učinkovito in v skladu z antično - Jovenalovo - maksimo: "Maxima debetur puero reverentia" (otroku smo dolžni največje spoštovanje) ali z evangelijem, saj Kristus postavlja otroke za zgled ("če ne boste postali kot otroci..."). Papež Wojtyła se dobro zaveda, da otroci in mladi predstavljajo upanje in prihodnost človeštva. Zato tolikokrat poudarja njihovo poslanstvo in tolikokrat poudarja otrokove neodtujljive pravice. Z mladimi se tudi izredno rad in redno srečuje, saj vedno pravi, da ga njihova družba krepi v duši in telesu.

DD

Evangelij

Viljem Žerjcl

33. NAVADNA NEDELJA

Mal 3,19-20a; Ps 98; 2 Tes 3,7-12; Lk 21,5-19

Cerkveno leto se nagiba h koncu. Zato nas bogoslužje Božje besede temu primerno nagovarja. Govori nam namreč o koncu sveta in tisočev mladih vojakov. Včasih je govorica o teh rečeh tako zagonetna, da težko razločimo posamezne resnice, ki jih pisatelj Sv. pisma podajajo. Vsekakor nam mlajši preroki, med njimi tudi Malahija, slikajo dogodke zelo črnogledno. Kajti ne manjka apokalipse, konca vsega sveta in vseh ljudi zaradi kozmične katastrofe. Jezus nas zavaruje pred obupom, kajti Bog nas ščiti v najmanjših rečeh, kakor je las na glavi (Lk 21,18). Pravi tudi, da ne bo še konca tega vidnega sveta. Apostol Pavel svari pred govoricami o skorajšnjem koncu sveta (2 Tes 2,2). Saj nihče ne ve ne za uro ne za dan konca (Mt 24,36). Toda kristjani moramo biti vsak trenutek pripravljeni stopiti pred Sina človekovega (Lk 21,36).

Edini konec, ki nas mora prevzeti, je konec hudobije. Kajti vsi smo poklicani, da pospešujemo ta konec. Jezus nam zagotavlja, za njim apostoli, da nam sredi vse hudobije nihče in nič ne more škodovati in ne ločiti od Boga. Za to pa moramo prositi. Že v očenju molimo, naj nas reši vsega hudega, naj nam da moč in milost, da bi skušnjave premagali.

V litanijah prosimo: "Kuge, lakote in vojske, reši nas, o Gospod!" Nič čudnega pa ni, če ljudje trepetamo pred terorizmom. A tudi to nima zadnje besede. Jezus pa poudarja, naj vztrajamo v dobrem do konca (Lk 21,19).

Prerok Malahija slikovito opisuje konec križnikov in novo dobo ter zdravje boga-boječim (Mal 3,19-20).

Psalm pa vabi vse k veselju, tudi mrtvo naravo. Po Adamu in Evi vsa narava s človekom vred deli trpljenje in gorje. Apostol Pavel takole piše: "Celotno stvarstvo zdaj skupno zdihuje in trpi porodne bolečine in pričakuje odrešenje" (Rim 8,22 nss).

Jezus jo začne odreševati z bivanjem v puščavi v postu in spravi z vsem mrtvim stvarstvom in živalskim svetom, vstevši z zverinami.

Poleg posta in molitve je potrebno tudi delo za to spravo. Sv. Pavel je že prej, in sicer v listu Solunčanom rezko govoril o nujnosti dela na tem svetu. Človek pa, ki noče delati, pravi, naj tudi ne je. Apostol ne more trpeti namreč ljudi, ki begajo sem ter tja v brezdelju (2 Tes 3,10-12). Zato moramo pričakovati Gospodov prihod v dejavni veri. Jezus nas opominja, naj bomo čuječi in stanoviti.

Saj bodo ostala samo dobra dela, vse ostalo pa bo zgorelo. Kar ne pomeni, da bo Bog ta svet uničil. Bog ne uničuje svoje stvaritve, ampak preskuša z ognjem trpljenja, očiščuje kakor lug pralcev (Mal 3,2). Apostol Peter pravi, naj se ne čudimo pekočim nadlogam, ki nas od časa do časa zadenejo (1 Pt 4,12-13). Tudi čudoviti jeruzalemski tempelj je Jude globoko ponižal, ko so ga Babilonci požgali in porušili. O Herodovem tempelju, ki je vsaj malo odseval lepoto pravega, pravi Jezus, da ne bo "ostal kamen na kamnu, ki bi ne bil zrušen" (Lk 21,6). Tudi Jezusa je takrat zabolelo, toda njega zanima prej tempelj telesa, ki ga lahko za večno izgubimo. Vernim pa ga bo on obnovil s čudežnim vstajenjem iz kraljestva smrti (Jn 2,19-22).

Četudi se bližamo Božiču, nam Sv. pismo govori o Veliki noči trpljenja, smrti in vstajenja Božjega Sina. To pa odgovarja prej nenehnemu umiranju kakor pa božičnemu veselju. Poleg vsega imamo opraviti z lažnimi preroki, ki sami sebe razglašajo za odrešitelje. Oznanjajo tudi konec sveta, ki pa ga ni še (Lk 21,8-9). Zakrivajo pa čase hudih preizkušenj. Judovski zgodovinar Jožef Flavij opisuje gorje obleganja in zavzetja Jeruzalema l. 69/70 po Kr. po Vespazijanu in končno po Titu. Za nesrečne Jude, ki so ostali v obleganem Jeruzalemu brez vode, brez hrane, je bil to zares konec vsega. Kar pa jih je skušalo zbežati iz mesta, so jih rimski legionarji poklali ali križali, tudi po več sto dnevno. Ko je zmanjkalo lesa za križanje, so jih križali na zidovju. V mestu samem so nekatere matere zaradi lakote jedle lastne otroke. Nič slabše ni bilo v prejšnjem stoletju po taboriščih Italije, Nemčije, Sibirije. Prav tako grozno je v vsaki vojni.

Toda Kristus obljubi vsakemu trpinu zaradi vere in vztrajnosti do konca Gospodov dan prihoda v veličastju vstajenja. Zato recimo: "Amen. Pridi, Gospod Jezus!" (Raz 22,20).

Kratke

Manifestacija za Trgovski dom

Slovenska konzulta pri goriški občini prireja skupno s Svetom slovenskih organizacij, Slovensko kulturno gospodarsko zvezo, Zvezo slovenske katoliške prosvete in Zvezo slovenskih kulturnih društev v soboto, 27. novembra, z začetkom ob 15. uri pred Trgovskim domom na Verdijevem korzu v Gorici kulturno prireditev ob stoletnici vselitve prvih slovenskih organizacij; sodelovali bodo skupni mešani in moški zbori. Pobuda bo seveda tudi priložnost, da opozorimo na pričakovanja naše narodne skupnosti in še zlasti na uresničevanje določil zaščitnega zakona 38/2001. Prireditelji seveda pozivajo k sodelovanju in udeležbi posameznike in goriške ustanove, organizacije, tako kulturne kot športne in rekreacijske!

V telovadnici ŠZ Olympia športna in športno ritmična gimnastika

Že več kot mesec dni potekajo v telovadnici ŠZ Olympia redni treningi športne gimnastike ter športno ritmične gimnastike (orodne telovadbe in ritmike) za sezono 2004/05. V gimnastični skupini je okrog 20 dečkov. Trenirajo dvakrat tedensko pod vodstvom novogoriškega trenerja Mihe Vogrinčiča in so razdeljeni v dve starostni skupini: od 5. do 7. leta in pa od 8. leta dalje. V skupini ritmične gimnastike pa je 16 deklic, ki trenirajo pod vodstvom Mije Ušaj Češcut. Tudi ritmičarke so razdeljene v dve starostni skupini, tako kot orodni telovadci, tudi one trenirajo dvakrat tedensko v goriški društveni telovadnici. Obema trenerjema, ki imata večletno izkušnjo dela z otroki, letos pomaga še perspektivna mlada pomožna vaditeljica Maja Devetak. ŠZ Olympia namreč skrbi tudi za vežbanje domačega kadra, ki bo v prihodnjih letih prevzel delovanje sedanjih trenerjev v delu z najmlajšimi. Prav pri teh skupinah sta znanje in oprijem vaditelja oz. trenerja odločilnega pomena.

Gimnastičarji se pridno pripravljajo na prve nastope: prvi daljši tradicionalni prikaz tromesečnega dela bo v drugi polovici decembra, v kratkem pa bo tudi prvo srečanje v letošnjem letu z novogoriškimi orodnimi telovadci in pa plesno ritmičnimi skupinami, ki gojijo to vrsto tu in onkraj meje. Vpisovanje se v ti dve skupini še nadaljuje, in to kar med urami treningov (možen je tudi ogled!) ob ponedeljkih in četrtekih od 15. do 16. ure (starejša skupina), od 16. do 17. ure (mlajša skupina). (DČ)

Razstava goriškega slikarja Ivana Žerjala v Kulturnem domu v Gorici

V četrtek, 18. t.m., bo v Galeriji Kulturnega doma v Gorici ob

18. uri odprtje samostojne razstave goriškega slikarja Ivana Žerjala, ki se je rodil leta 1976 v Gorici. Po opravljenem višješolskem študiju se je vpisal na tržaško univerzo, kjer je diplomiral iz umetnostne zgodovine. Od leta 1999 se aktivno posveča umetniškemu ustvarjanju.

Razstavo prireja upravni odbor Kulturnega doma v okviru praznovanja 23. letnice odprtja slovenskega kulturnega hrama v Gorici (1981-2004).

Razstava bo odprta v Galeriji Kulturnega doma vse do 9. decembra 2004 po tem urniku: od ponedeljka do petka: od 9. do 13. in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med različnimi kulturnimi prireditvami.

Prijetno martinovanje v Štandrežu

Prosvetno društvo Štandrež je priredilo v soboto, 6. novembra, v spodnjih prostorih župnijske dvorane tradicionalno martinovo srečanje za člane in prijatelje. Večer je s svojimi lepimi diapozitivi obogatil Viktor Selva. Prikazal je namreč pomembnejša dogajanja v minulemu letu, predvsem pa razne utrinke družabnosti in izletov, ki jih je društvo priredilo. Člani društva so postregli z odlično ajdovo polento in drugimi domačimi dobrotami, med katerimi niso smeli manjkati "vrzoti". Prijetna družina se je zadržala pozno v večer.

... in v Sovodnjah

KD Sovodnje prireja v sodelovanju z občino in osnovno šolo praznik sv. Martina v Sovodnjah. V petek, 12. t.m., bo ob 20.30 predstavitev knjige Na razpotjih življenja dr. Vladimira Pahorja, v soboto pa ob 16.30 pripovedovanje pravljice Hiša, ki bi rada imela sonce; pripovedovala bo Majda Zavadlav. Sledili bodo prihod sv. Martina, sprevid z lampijončki in družabnost. V nedeljo bo po maši blagoslov vozov in kmečkih pridelkov, odprtje razstave starih igrač ter družabnost s srno in polento.

SCGV E. Komel, Kulturni center L. Bratuž in ZCPZ: Srečanje z glasbo

Trije goriški sodobni skladatelji na zgoščenki skupine Musicum

Malokateri kraj se lahko ponaša s tremi generacijami še živčih uveljavljenih in plodnih skladateljev. Gorici je to bilo dano. Lepo je tudi, da se jim je naša javnost lahko zahvalila za njihove umetniške stvaritve ob predstavitvi zgoščenke, ki združuje njihove izbrane skladbe.

Za tako praznično priložnost, ki predstavlja edinstven dogodek in se je udeležilo res veliko ljudi, je poskrbela vokalna skupina Musicum na koncertu v soboto, 6. t.m., v sklopu sezone, ki jo prirejajo Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov. Pod oboki cerkve sv. Ivana v Gorici so odmevali zvoki - pretežno - sakralnih del Cecilie Seghizzi Campolieti (roj. 1908), Stanka Jericija (1928) in Patricka Quaggiata (1983).

Cecilia Seghizzi, "prva dama goriške skladateljске ustvarjalnosti", je slikarka in glasbenica, hči skladatelja Cesara Augusta Seghizzija. V svojem opusu šteje vrsto zborovskih in komornih skladb, v katerih skuša eksperimentirati barvitost zvoka v smislu impresionistov. Stanko Jericijo, kaplan v župniji sv. Ignacija, učenec Mirka Fileja, je avtor številnih odličnih sakralnih del, sadov bogate duhovne izkušnje, ki smo jih imeli možnost spoznati zlasti v zadnjem desetletju. Enaidvajsetletni Patrick Quaggiato, študent zborovske kompozicije in dirigiranja na

Skupina Musicum in Cecilia Seghizzi (foto DPD)

Stanko Jericijo in Patrick Quaggiato med koncertom

tržaškem konservatoriju Tartini, pa s svojo mladostniško zagnanostjo, podkovanim znanjem in izvirnim eksperimentiranjem vedno znova dokazuje, da je pravo prijetno in obetavno presežnečenje na goriški (in vseslovenski?) glasbeni ustvarjalni sceni. Pevsko skupino Musicum, ki letos praznuje prvih pet let svojega postvarjanja, sestavlja osem fantov, ki jih družita iskreno prijateljstvo in velika ljubezen do petja. Zadnji dve leti jih kot mentor vodi eden najboljših

jim pomeni, da so ga lahko predstavili prav v cerkvi sv. Ivana, kjer se je večina njih sploh spoznala in oblikovala. Večera bi se moral udeležiti tudi nadškof De Antoni, ki pa tega ni storil zaradi napetosti na Slovenskošeni obali, kjer delujejo tudi goriški misijonarji; zato, je povedal vodja pastoralnega središča p. Mirko Pelicon, naj koncert izzvani tudi kot molitev zanje.

Po uvodni Gallusovi skladbi Praeparate corda vestra so Bog-

dan, Matija, Kristjan, Peter, David, Bernard, Marko in Rok najprej zapeli furlansko mašo Messe cul popol Cecilie Seghizzi; v petih delih maše najdemo primere ljudskega verskega izraza in arhaičnih lestvic, pa tudi modernistične izpeljave. Missa Psallam Deo meo, ki jo je Jericijo napisal nalašč za Musicum, je prvi biserček, tiha molitev na notnem črtovju, s posebnim občutkom za liturgijo. V tretjem delu večera pa je zazvenelo pet skladb mladega Quaggiata, ki so jih fantje res solidno odpeli, publika pa posebno toplo nagradila s plaskanjem. Njegove skladbe so sveže, spevne, meditativne in lirčne, a tudi drzno avantgardne in polne harmonskih eksperimentov.

Skladateljem čestitamo za umetniške dosežke, prirediteljem pa za posebno posrečeno zamisel!

Danijel Devetak

SSG Začetek abonmajске sezone v Gorici

Lepo sprejeta Lubezn

Letošnja abonmajska sezona v Gorici se je začela 26. in 27. oktobra v Kulturnem domu s ponedeljkovo in torkovo ponovitvijo predstave Lubezn (Luv) Murraya Schisgala v režiji Sergeja Verčca in izvedbi treh dobrih igralcev, Vladimirja Jurca, Janka Petrovca in Maje Blagovič, ki kljub hudi življenjski stiski Slovenskega stalnega gledališča Trst s peščico kolegov še zmeraj vztrajajo v našem edinem zamej-

skem profesionalnem gledališkem hramu in ga s svojo zavzetostjo in energijo ohranjajo pri umetniški vitalnosti. Nad dvesto gledalcev, zdaleč premalo, da bi se polno zaiskrila ljubezen do naših gledaliških umetnikov kot nekoč, je z vpisom abonmaja potrdilo svojo zvestobo in zavezanost finančno vse preveč preizkušeni gledališki hiši in lepo sprejelo prvo letošnjo abonmajsko ponudbo, ki je po sili

razmer morala biti komorna. Po angleških in ameriških odrih zelo znana bulvarska komedija je v postavitvi SSG pridobila jezikovno svežino v novem prevodu igralke Vesne Maher in v Verčevi režijski interpretaciji zadobila resnobnejši prizvok, toda vseeno je ohranila dokaj duhoviti trenutki, ki jih je takoj zaznala in s smehom spremljala goriška publika. Z dolgim aplavzom je izkazala svojo naklonjenost delu, predvsem pa igralcem, ki so s srčno pogumnostjo stopili v to novo negotovo gledališko sezono.

Zamudniki in tisti, ki se niso še odločili si priskrbeti abon-

ma, imajo še možnost to storiti, kot je z zanosom in upanjem dejal Janko Petrovec na slavnostnem večeru Borštnikovega srečanja v Mariboru, "še je čas za vpis abonmaja, saj se je gledališka sezona šele začela".

Naslednja abonmajska predstava v Gorici je bila v ponedeljek, 8. t. m., v KD, ko je k nam prišla v goste ljubljanska Drama z Beckettovim delom O, Krasni dnevi v režiji Mete Hočvar, s katero sta imenitna igralca Štefka Drolčeva in kolega Danilo Benedičič slavila svojo osemdeseto oz. sedemdeseto življenjsko pomlad. IK

Autobiografija Antonia Bumbaca

Vojna in trpljenje, od trpljenja do katarze

Antonio Bumbaca, predstavnik znane goriške družine, nam v knjigi brez izmikanja odkrije vse svoje življenje; od otroštva in mladosti vse do upokojitve, bralec gre z njim skozi taborišča, mučenja in nasploh vse krutosti vojne. Avtobiografijo, naslovljeno "Le inutili fosse dell'India" (Nesmiselnost jarki v Indiji), razdeljeno v sedem poglavij, posveča svojim vnucom, ki so ga stalno spraševali o vojni, o zaporništvu v Indiji in v Avstraliji (nekaj let je namreč preživel tudi na tem kontinentu). Čemu pa naslov "Nesmiselnost

jarki v Indiji"? Ko so bili Bumbaca in drugi ujetniki pod trdo roko Angležev med drugo svetovno vojno v Indiji, so jih slednji prisilili koptati luknje in jih potem, ko so jih bili izkopalni, nagnali, brez kateregakoli razloga, da so jih ponovno napolnili, vedno iste luknje, z isto prej izkopano zemljo....

To je stvar, ki se na prvi pogled ne zdi tako strašna in kruta, s časom pa lahko tako brezsmiselno početje spravi človeka ob pamet. Rečeno na kratko: spravi te v obup in v norost. In prav to se je zgodilo enemu izmed

Antoniovih sojetnikov. Zaporniki so se ob pogledu na popolnoma blaznega tovariša uprli, za glavnega krivca pa so stržarji določili ravno Antonia in ga obsodili na deset dni "kala-

busha". To je dvakrat dva metra velika pločevinasta kletka, v kateri komaj stojiš, z milimetrsko luknjico za zrak. Antonio je vse to in še mnogo drugega preživel, zahvaljujoč se notranji moči, ki mu jo je vlivala molitev in vera v rešitev in v boljše čase.

Želje so se mu uresničile, saj je ponovno zagledal svoje kraje in objel vse drage. Po vrnitvi iz Avstralije je vstopil v italijansko policijo, s katero je sodeloval še po upokojitvi, in sicer kot predsednik Državnega združenja policije - sekcija Gorica. "Če boš s svojim trpljenjem uspel trpljenje spremeniti v radost bližnjega, bo tvoje trpljenje postalo najvišja radost!" je misel, ki jo je Antonio Bumbaca napisal kot moto svojih pričevanjskih knjigi, ki je izšla pri založbi Stampa S.G.I. iz Gorice.

Metka Kuret

Čezmejno šolsko sodelovanje v okviru projekta INTERREG III

Predavanje o zaznavanju različnega v delu pesnika Biagia Marina

Proti koncu lanskega šolskega leta so potekala v sklopu širšega projekta INTERREG III A/Phare CBC aktivnost 3.1 Italija - Slovenija 2000/2006 pod naslovom Preseganje mej v odkrivanju skupnega prostora prva čezmejna izobraževalna srečanja dijakov slovenskega liceja P. Trubar - S. Gregorčič iz Gorice, ki je nositelj pobude, z vrstniki znanstvenega liceja Buonarroti iz Trziča, ITI Einaudi Marconi iz Staranzana, D. Alighieri iz Gorice, Duca degli Abruzzi in Slataper ter Gimnazija Nova Gorica. Po pozitivni izkušnji in skupnem delu se omenjeni projekt nadaljuje tudi v letošnjem šolskem letu s skupnim koordiniranjem prof. Petrom Černicom. Letos bodo dijaki ob branju besedil slovenskih in italijanskih avtorjev (Pahor, Zlobec, Rebula, Marin, Tomizza...) odkrivali, kako ti pisci doživljajo drugega, drugačnega, in o tem tudi sami razmišljali. Prvič so se

naši in italijanski licejci iz Gorice sestali v avditoriju Slovenskega šolskega središča v sredo, 27. oktobra, ko jim je prof. Edda Serra preko poezije in proznih odlomkov Biagia Marina predavala o življenju in delu tega pesnika iz Gradeža, o njegovem pogledu, čutenju in občutkih od drugega, različnega in s tem tudi razvila temo o zaznavanju različnega v omejni literaturi. Prof. Serra, velika poznavalka sodobne poezije in predsednica Študijskega središča Biagio Marin v Gradežu, je ob razpredanju misli o jazu in njegovih mejah prešla na Marinovo pesniško izpoved. Avtor je v glavnem v narečne pesmi izlival svoja čustva, ki so se porajala tudi ob soočanju z drugim, saj je živel v Gradežu, Gorici in Pazinu v dokaj raznolikem narodnostnem okolju. Čeprav je bil vnet iredentist, se je skušal s spoštovanjem približati in spoznati drugega ter tako preseči osovražene politične meje.

Po izčrpnem predavanju so se dijaki razvrstili v mešane skupine (v začetku so "strogo" ločeno posedli na sedeže avditorija!) in s tem še sami predri zapreke in zadrege ter skupaj sestavili vprašanja tudi o Marinovih etičnih in religioznih pogledih.

Letošnji del projekta zaobjema

še zgodovinsko in umetnostno-urbanistično področje ob meji (za slednje se zanima prof. Marta Malni), zato si bodo dijaki v kratkem ogledali razstavo velikega arhitekta Maxa Fabianija. Ker je naših dijakov malo, sodelujejo pri vseh pobudah, Italijani pa v manjših skupinah. Na slovenskem liceju, kot nam je povedala pov. ravnateljica Mihaela Pirih, želijo literarni sklop povezati s Praznikom slovenske kulture.

IK

Kratke

Srečanje z glasbo: orkester Pro Musica

Nadaljuje se koncertna sezona, ki jo organizirajo SCGV Emil Komel, Kulturni center Lojze Bratuž in ZCPZ iz Gorice. V soboto, 13. novembra, bo ob 20.30 uri v okviru modrega abonmaja v veliki dvorani KC Bratuž gostoval orkester Pro Musica iz Salzburga. Orkester, ki ga je ustanovil in ga vodi dirigent Wilfried Tachesi, združuje najboljše diplomante solnograškega zavoda Mozarteum. V svojem delovanju šteje veliko koncertov po vsem svetu in sodelovanje z znanimi solisti. Goriški publikli bo orkester predstavil izključno skladbe Wolfganga Amadeusa Mozarta, v sodelovanju s solo violinistom Frankom Stadlerjem.

Darko Bratina in Fulvio Tomizza o smislu življenja ob meji

Kinoatelj je 6. t.m. predstavil svojo novo produkcijo, dokumentarni film, ki daje besedo istrskemu pisatelju Fulviu Tomizzi in ustanovitelju Kinoateljstva, goriškemu senatorju Darku Bratini. O delu, ki ga je Kinoateljstvo uresničilo s sofinanciranjem EU v okviru čezmejnega programa Interreg IIIA Phare CBC Italija - Slovenija 2000-06, sta spregovorila predsednik Kinoateljstva Aleš Doktorič in režiser Boris Palčič. Premierna predstavitev dokumentarnega filma bo v četrtek, 11. novembra, ob 20.45 v kinu Vittoria v Gorici v sklopu sezone GoricaKinema. Naslednji dan, v petek, 12. novembra, bo dokumentarec na ogled tudi v Narodnem domu v Trstu, vedno s pričetkom ob 20.45.

Vse informacije v zvezi s projektom "Bratina-Tomizza" se stalno dopolnjujejo na posebnem spletišču Kinoateljstva, www.bratinatomizza.net, in so prisotne seveda tudi na institucionalnem naslovu www.kinoatelj.it.

Štandreško pokopališče: blagoslovitev

Kapelica in kostnica

Na dan Vseh svetih je štandreški župnik Karel Bolčina po tradicionalni molitvi na pokopališču s posebnim obredom blagoslovil obnovljeno kapelico in na novo zgrajeno kostnico. Goriška občinska uprava se je na prizadevanje štandreškega rajonskega sveta in celotne vaške skupnosti odločila za ta pomembna dela na štandreškem pokopališču, ki so trajala celo poletje. Vhod v pokopališče je s temi deli postal lepši, s kostnico pa je božja njiva pridobila več zmogljivosti. Še vedno je sicer odprto vprašanje širitve pokopališča, za katero se domača skupnost zavzema že nekaj desetletij. Pri popoldanskem obredu na

pokopališču je pel cerkveni zbor pod vodstvom Patricka Quaggiata, po blagoslovitvi dveh omenjenih objektov pa priložnostni moški sestav pod vodstvom Aleša Hobana. Ob tej priložnosti je spregovoril predsednik štandreškega rajonskega sveta Marjan Breščak.

ZAŠIV

Servis šivalnih strojev
Express izdelava ključev
Brušenje nožev in škarij
ŽARKO PERDEC, s.p.
Ul. Gradnikove brigade 35
5000 Nova Gorica
tel. 00386 5 30 29 662
gsm 00386 41 320 898

V sodelovanju z
GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO
in DRUŠTVOM ANTON GREGORČIČ

Z NASMEHOM ZGODOVINE

Predstavitev knjige in srečanje z evropskim poslancem
LOJZETOM PETERLETOM

Vljudno vabljeni!

Kulturni center Lojze Bratuž,
petek, 12. novembra 2004, ob 20.30

V sodelovanju s
Slovenskim centrom za glasbeno vzgojo E. Komel
in Zdrženjem cerkvenih pevskih zborov

SREČANJA Z GLASBO 2004/2005

Orkester PRO MUSICA IN W.A. MOZART

Frank Stadler, violina
Wilfried Tachesi, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
sobota, 13. novembra 2004, ob 20.30

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih skupin

Gostovanje KPD BAZOVICA iz Reke, Hrvaška
Andrej Jelačin

PIKNIK S TVOJO ŽENO

REŽIJA: Alojz Usenik

Nedelja, 14. novembra 2004, ob 17. uri, župnijska dvorana Anton Gregorčič, Štandrež. Po predstavi pečen kostanj in novo vino

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Zahvalne maše na Goriškem

Sveti Ivan v Gorici: 14. novembra ob 10. uri
Štandrež: 14. novembra ob 10. uri
Sovodnje: 14. novembra ob 10. uri, sledi tradicionalni blagoslov pri Kulturnem domu
Rupa: zahvalna maša bo za Rupence in Pečane 14. novembra ob 9. uri, ob 14.30 pa kratke večernice in nato martinovanje v društvenih prostorih pod cerkvijo
Gabrije: zahvalna maša za Gabrce in Vrhovce je bila v Gabrjah prejšnjo nedeljo, 7. novembra
Števerjan: 14. novembra ob 10. uri
Jazbine: 21. novembra ob 11.30
Doberdob: 14. novembra ob 15. uri
Jamlje: 14. novembra ob 10. uri
Pevma: 14. novembra ob 10. uri
Štmaver: v soboto, 13. novembra, ob 19. uri
Podgora: 14. novembra ob 9. uri

Obvestila

Društvo Jadro prireja martinovanje z glasbo v soboto, 13. t.m., ob 20. uri v kmečkem turizmu za cerkvijo v Doberdobu. Prijave sprejemata ga. Slava in g. Adriano Uršič.
Društvi Jadro in Trzič pod pokroviteljstvom tržiške občine vabita v petek, 19. t.m., ob 18.30 v sejno dvorano občinske stavbe v Trziču, kjer bo dr. Danijel Radetič iz Jamelj predstavil svojo raziskavo o Slovencih iz Laškega.

Darovi

V spomin na dragega moža in očeta Albina Jarca daruje družina Jarc 100,00 evrov za cerkev v Podgori in 100,00 za MePZ Podgora.

Za lačne po svetu: v spomin na Tončija Komaca Lucijan in Lori Drole 50,00 evrov.

Za lačne otroke: Ema Pelicon, Rupa, namesto cvetja na grob Markota Gorkiča 20,00; N.N., Peč, 30,00 evrov.

Za obnovitev cerkve v Gabrjah: N.N. 50,00; N.N. 50,00; Kristina Devetak 50,00; N.N. 50,00; Ljudmila Špacapan Florenin 50,00; Irma Pernarčič Devetak 50,00; Marija Marušič Del Pra za cvetje za sv. Miklavža 20,00 evrov.
Za cerkev v Rupi: soletnica Roberta Koncut Barone v spomin na Markota Gorkiča 20,00 za nove orgle; za cvetje v cerkvi namesto cvetja na grob Markota Gorkiča družine Jurija Pahorja 30,00, Jožke Kovic Paoletti 30,00, Ivota Kovica 20,00 evrov.
Za misijon: N.N. Gabrije 50,00 evrov.
Za cerkev na Peči: ob krstu male Sare starši 100,00, botra Anica 100,00; Paolo Paoletti in Iva za cvetje 30,00; Berta Tomsič Bergomas 50,00 za cerkev ter 20,00 za cvetje.

Za Pastirčka: s. Karmen 18,00

evrov.

Cestitka

Ob visokem jubileju čestitata in želita veliko zdravja in veselja prof. Gabrijelu Devetaku MoPZ Štmaver in KD Sabotin.

Na Oddelku za agronomijo Biotehnične fakultete v Ljubljani je diplomiral **Uroš Zorn** in si pridobil naziv univerzitetni diplomirani inženir agronomije. Ob tem pomembnem življenjskem dosežku mu čestitajo vsi domači in prijatelji ter mu želijo čim več poklicnih uspehov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 12. novembra do 18. novembra 2004)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:
Petek, 12. novembra (v studiu Andrej Baucon): Iz diskoteke 103 z Andrejem: šopek domačih viž in napevov. - Iz zborovskega arhiva. - Iz krščanskega sveta. - Glasbeni desert, zanimivosti in obvestila.
Ponedeljek, 15. novembra (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem. - Zanimivosti in obvestila.
Torek, 16. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 17. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Ptice se branijo pred zimo. - Izbor melodij.
Četrtek, 18. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

DRUŠTVI TRZIČ in JADRO

vabita na predstavitev knjige DANIJELA RADETIČA

APPARTENENZA SOCIO-TERRITORIALE ED ETNICA - GLI SLOVENI NEL MANDAMENTO MONFALCONESE E NEL COMUNE DI DOBERDO' DEL LAGO

ki bo v občinski sejni dvorani v Trziču (Trg Republike 8)
v petek, 19. novembra 2004, ob 18.30.

Knjigo bo predstavil prof. Emidij Sussi.

POD POKROVITELSTVOM OBČINE TRZIČ

Nudimo tudi tekoče
vzdrževanje ostalih
vozil

Partizanska 39, 5000 Nova Gorica

Pooblaščen prodajalec in serviser

SERVIS:
Tel.: 003865-33-33-440
Prodaja: 003865-33-33-440

KORSIC MITJA & C.

VRTNARJENJE, SADITEV IN OSKRBA VINOGRADOV

Jazbine 11 - Števerjan

Tel. 0481 390247 - Fax 0481 393021

Vljudno vabljeni
na odprte antološke razstave

ROBERTA NANUTA

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk

Kulturni center Lojze Bratuž,
sreda, 17. novembra 2004, ob 18. uri

ZVEZA
SLOVENSKE
KATOLIŠKE
PROSVETE - GORICA

CECILIJANKA 2004

46. REVIIJA GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

sodelujejo tudi zbori
iz Tržaške, Videmske, Koroške in Slovenije

Posvečena je Srečku Kosovelu
ob 100-letnici rojstva

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

❖ sobota, 20. novembra 2004, ob 20.30

❖ nedelja, 21. novembra 2004, ob 17. uri

Opčine / Ob obletnici Sklada Mitja Čuk

David Faganel: ko se arhitekt prevesi v umetnika barv

Foto: IG

Mitja je bil star komaj sedem let, ko ga je po domači openski cesti povozil avtomobil. Pripetilo se je na nedeljo meseca novembra 1979, ko so sončni žarki še kljubovali prihajajoči zimi. Mitja bi imel danes 33 let. Huda in boleča usoda je Mitjevi družini in prijateljem povzročila

prekomerno žalost, vendar je taka težka življenjska izkušnja pripeljala do ustanovitve Sklada, ene najpomembnejših zamajskih organizacij, ki se ukvarjajo z vzgojo in nego otrok s posebnimi potrebami. Sklad, ki po Mitji nosi ime, obhaja letos petindvajsetletnico obstoja. To obletnico je Sklad primerno

praznoval minuli teden v četrtki, ko je v openski cerkvi sv. Jerneja potekala maša z aduščni- ca Mitji v spomin in na kateri je zadonelo ubrano petje mlajše pevke skupine Vesela pomlad; takoj zatem pa so v galeriji v prostorih Sklada na Proseški ulici otvorili razstavo goriškega slikarja Davida Faganela. "Če Mitje ne bi bilo, tudi vsega tega ne bi bilo", je poudarila Jelka Cvelbar, koordinatorka delovanja Sklada, in pokazala na prostore centra, ki so jih predali namenu pred letom dni. Cvelbarjeva je nato nakazala raznolike dejavnosti, s katerimi se Sklad ukvarja: osvajanje znanja, vzgoja, nudenje nasvetov družinam itd. V ozračju, ki je bilo prepredeno s tančico ganjenosti, je odgovorni urednik našega tednika Jurij Paljk predstavil Faganelovo razstavo. Njegove slike so prisotne napojile z izrazitimi modrimi barvami, s katerimi so prežete vedute pariških streh in sprožijo v gledalcu subtilno melanholijo; nenavadne topli-

ne nevsakdanjega Krasa rume- nih in rdečih barv; pretresljivih podob severnega morja; divje narave vulkanskega otoka Lan- zarote; duhovne in materialne razsežnosti katedral. David Fa- ganel je po Paljkovih besedah umetnik, ki se poslužuje reali- stične oziroma hiper realistične tehnike. Taka manira ni v soskladju z današnjimi kanoni, ki se čedalje prevešajo proti ab- straktnosti. Faganelov opus se pač naslanja na tradicijo slo- venskega slikarstva, ki ima v Groharju, Strnetu in Jakopiču najizrazitejše stebre. Faganelo- ve umetnine - tako pariške ur- bane vedute kot pročelje barce- lonske Sagrade familie - neoporečno kažejo še na eno posebnost njegove osebnosti: čut za arhitektonske razsežnosti stavb neoporečno priča o njegovih izobrazbi, ki se je napajala ob arhitekturi. Tako tehnično pod- zemlje pa ni kratilo njegovega umetniškega čuta do poezije, ki se izraža skozi veselje do živ- ljenja tudi takrat, ko je notranje žalostno razpoložen. Umetnik je v priložnostnem posegu izrazil le zahvalo pred- teljem razstave. "Ogromno dobrega je v vas", je povedal David Faganel, "priča ste dejst- vu, da, ko se tudi majhni ljudje združijo, je cilje lahko doseči", je sklenil. Predsednica Sklada Stanka Čuk pa je poudarila troje lastnosti, ki so ji pomaga- li premostiti tiste težavne tre- nutke izpred 25 let: "Vera v nekaj, kar nas presega; upanje, da lahko lastne izkušnje posre- duje ostalim, in ljubezen do ljudi", je sklenila predsednica, ki je na začetku takoj pojasnila občinstvu, "da mi danes bese- de težko izhajajo iz ust". Raje torej se prepusti čudovitim barvam slikarja in glasu Marti- ne Feri ter glasbi kitarista Marka Ferija, ki sta večer zaok- rožila z izvedbo nekaj jazz pe- smi.

Igor Gregori

Za naš jezik

V Ricmanjih ali v Ricmanjah?

Nedavno je v nekem intervjuju znan glasbenik dejal, da je doma v Ljubljani in v Ricmanjah. Zelo sem se razveselila, saj sem prvič po dolgih letih slišala pravo obliko v Ricmanjah namesto napačne v Ricmanjih. Tako trdi pravopis, isto nam pove zdrava pamet. Ricmanje so, kot Teharje, Višarje, Vižovlje, Vižmarje... množinski samostalniški ženskega spola. Kot take jih tudi sklanjamo: Ricmanj, Ricmanjam, Ricmanje, pri Ricmanjah, z Ricmanjami.

Pred desetletji je bil isti problem z Višarjami. Baje so ljudje, prepričani, da je tako prav, dolgo časa pisali in govorili: na Višarjih. Končno je obveljala pravilna oblika: na Višarjah. Tudi Teharje nam včasih povzročajo težave, saj sem pred nedavnim brala: na Teharjih. Tega seveda ne pravi nihče v Sloveniji, saj vsi vedo, da je pravilno na Teharjah. Prihodnje leto se torej za jožefovo dobimo v Ricmanjah!

"Razbiranja"

Zgodovina slovenske balade in romance od današnjih dni do začetkov

Nasmeh pod solzami. Slovenske balade in romance od Deva do Mlakarja. Uredil Peter Svetina, Ljubljana: Mo- drijan, 2003.

Kar petdeset let je morala slovenska literatura počaka- ti, da bi izšel novejši izbor balad in romanc. Zadnji po- dobno antologijo je namreč pred polstoletja objavil Fran- ce Novšak, tokrat pa nam jo podaja urednik Peter Sveti- na, predavatelj slovenske književnosti na univerzi v Celov- cu.

Širok izbor romanc in predvsem balad je urednik v pričujočem cvetoberu razdelil v kanonične tri sklope, ki vsak posebej ponazarjajo izvorno plat tovrstne literature. V prvem sklopu, ki naslov povzema po Prešernu - Bür- gerju ("Prah z Bogom kregat se ne sme!") je zbranih kar 53 slovenskih avtorjev, začenši seveda z Janezom Dama- scenom Devom, nadalje s Prešernom, preko "baladnika" Aškerca vse do najsoodobnejših pesnikov Borisa A. No- vaka in Miklavža Komelja. To priča najprej o priljubljenosti, ki sta je balada in romanca deležni med slovenskimi avtorji, in o razvoju, ki ga je take vrste pesništva doživelo skozi vsa obdobja in sloge slovenske literature. Ni ga namreč literarnozgodovinskega časa, ki bi bil brez balade ali romanc. Drugi razdelek ("Ljubezen naj gre vedno v cvet!") je posvečen kantavtorski baladi in tu najdemo sama imena slovenskih pesnikov - pevcev, ki morda ne- vede bogatijo slovensko baladno literaturo s svojimi st- varitvami. Frane Milčinski - Ježek, Jani Kovačič, Vlado Kreslin in kajpada Iztok Mlakar se predstavljajo z njho- vimimi značilnimi poslušljivimi komadi (tokrat brez glasbe), da nam postrežejo s tisto vrstjo balade, ki je celo najbolj popularna. Morda med četvorico manjka Adi Smolar, ki ima v svojem kantavtorskem opusu kar nekaj balad. Tretji sklop ("Na konj ča, konj ča, kralj Matjaž!") je - zanimivo! - kot zadnji posvečen ljudskim pesmim, ki jih lahko

uvrščamo v žanr balade in romanc. V tem razdelku bo bralec srečal najznamenitejše slovenske balade in romanc, ki bogatijo naše izročilo in so obvezno čtivo za vsakega Slovenca, ki nase nekaj da.

Svetinov izbor je zastavljen kot zbirka, ne pa kot študijsko gradivo, zato je tudi smiselno razčlenjen na tri sklope, ki prehajajo od umetnega k ljudskemu, od bralskega k pete- mu (ljudske balade in romanc so bile vedno glasbeno opremljene).

Novost in prednost, ki jo antologija prinaša je - poleg že omenjene posodobitve - tudi po- droben pregled v zgodovino baladnega pe- sništva na Slovenskem. Pregled je sicer obra- ten, a prav zaradi tega zanimiv. Čeprav se iz- bor dejansko loteva zgodovine od Deva vse do Mlakarja, ga lahko beremo od konca do začetkov, ker prehaja zadnji razdelek zbirke k ljudskim pesmim. Te pa so obstajale še pred "uradnimi" začetki slovenskega leposlovja. Urednikova (zavedna?) skrita "à rebours" kronološka razdelitev je tako priča krogu, v katerem se razvija slovenska književnost, ki bi brez ljudskega slovstva, funkcionalno namenjenega prepevanju in družbenemu življenju, bila zagotovo osiromašena z najbolj duhovno pristnim in globokim izrazom njenega človeka.

S spremno besedo, ki je sicer namenjena samo petim avtorjem in njihovim baladam (Zoisovemu in Prešerno- vemu prevodu Bürgerjeve Lenore, Aškerčevi Moderni ba- ladi, Murmovi Baladi, Zajčevemu črnemu dečku in Je- sihovemu sonetu Solz se spominjam, kletev in okusa), ker v njih je urednik našel "največ maneverskega prostora, da bi ob njih pogledal na dobrih dvesto let zapisova- nja balad in romanc", je podan pregled, ki je zal za- radi odsotnosti večine avtorjev nekoliko zamejen. Kljub te- mu pa Svetina skuša s tem "izborom izbora" čim pre-

David Bandelli

gledneje podati smernice, sile in energije našega balad- nega pesništva, ki je po dvestotih letih še vedno aktual- no in živo.

V zadnjem delu svoje spremne besede urednik ugotavlja, da je na Slovenskem romanc nedvomno manj od balad - zato je tudi naslov izbora Nasmeh pod solzami. To pa za- to, "ker se skozi solze baladno lepe deklice krade nas- meh njene sestre punčare". Naj to pomeni, da sleher- ne balade ni brez v njej skrite romanc? Zagotovo bi to bila prehuda trditve. A tvegamo si povedati, da se v vsakem baladnem občutju skriva pozitivno naravnana nauka za bralca, ki vzbudi v njem nasmeh. In če to ni od- lična metafora za življenje...

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

KNJIŽNA ZBIRKA 2005

♦ KOLEDAR 2005

♦ Vlado Švara -
S SLOVENSKO PESMIJO SKOZI ŽIVLJENJE♦ Nace Novak -
CAMINO, OD NOVE GORICE DO KOMPOSTELE

PREDSTAVITVE BODO:

♦ v ponedeljek, 22. novembra 2004, ob 18. uri
v galeriji Ars nad Katoliško knjigarno v Gorici♦ v četrtek, 25. novembra, ob 18. uri
v Tržaški knjigarni v Trstu♦ v sredo, 1. decembra, ob 11. uri
na 20. knjižnem sejmu v Cankarjevem domu v Ljubljani

Kratke

Odziv na tržaške proslave / Boris Pahor v Le Mondu

V francoskem dnevniku Le Monde, in sicer v njegovi literarni prilogi, je 5. novembra izšel članek z naslovom Controverse entre Boris Pahor et la mairie de Trieste. V njem pisec omenja 50-letnico priključitve Trsta Italiji in navaja mnenje Borisa Pahorja v zvezi s tržaškimi proslavami tega dogodka. Pisatelj obsoja nazadnjaški značaj manifestacije: "Namesto da bi se zanimali za prihodnost in upirali pogled v Evropo, se je občinska uprava tega

mesta, o katerem se je vedno govorilo kot o večjezičnem križišču, raje v celoti vrnila v preteklost." Pisatelj ugotavlja, da je bila proslava prežeta z nacionalističnim duhom in da je fašistične diktature, ki so jo morali Slovenci prenašati. Pove tudi, da je tržaški občinski svet z 20 glasovi proti 14 zavrnil predlog, da bi šolski programi v zvezi s preteklostjo mesta obravnavali tudi fašizem.

Zapis v Le Mondu omenja Pahorjeva dela Spopad s pomladjo, Zatemnitev in V la-

birintu, ki pripovedujejo o tem kaotičnem obdobju v njegovih krajih in ki so izšla tudi v francoskem prevodu. Omenja tudi nagrado Sv. Justa, ki jo je Pahor prejel leta 2003 kot priznanje za njegov prispevek k poznavanju Trsta v svetu.

Potem ko je Pahor izrazil obžalovanje, da vabila na podelitev omenjene nagrade niso bila dvojezična in da je tedaj odpadla tudi razstava njegovih del, je zaključil: "Naiven sem. Pri 92 letih še verjamem, da bi morala tržaška občina Trstu priznati dve duši, kakor je dejal Magris." Izrazil je tudi upanje, da se bo predsednik republike Ciampi ob svojem obisku v Trstu 4. novembra jasno opredelil do tega vprašanja.

Tako Boris Pahor v uglednem pariškem Le Mondu. / AB

Razstava akvarelov Andreja Kosiča v Tolminskem muzeju

V petek, 12. t.m., bodo v Tolminskem muzeju ob 18. uri odprli likovno razstavo znanega goriškega trgovca in slikarja Andreja Kosiča, ki so ji dali preprost naslov Akvareli.

Umetnika in njegovo delo bo predstavila kritičarka Anamarija Stibilj Šajn, ki je tudi pripravila spremni zapis ob razstavi v lični zgbanki. Umetnik Andrej Kosič bo v Tolminskem muzeju postavil na ogled tudi šestnajst novih akvarelov, ki doslej še niso bili razstavljeni in tudi tokrat so njegova likovna dela ubrana na odseve in vedute iz narave.

Razstava akvarelov Andreja Kosiča bo v Tolminskem muzeju na ogled do 31. januarja prihodnjega leta.

Literarni natečaj Mladike

Revija Mladika sporoča, da je samo še ta mesec čas za sodelovanje na 32. nagradnem natečaju za prozo in poezijo. Natečaj, ki je odprt vsem, ne glede na starost in bivališče, predvideva po tri nagrade za prozo in za poezijo ter objavo v prihodnjem letniku revije. Rok zapade nepreklicno 1. decembra 2004. Prispevke je treba poslati, kot je objavljeno v razpisu, v zaprti kuverti na naslov: MLADIKA - za literarni natečaj, Ulica Donizetti 3, 34133 Trst (Italija).

Umetnica iz Tržiča v Ajdovščini

Patrizia Devide razstavlja v Pilonovi galeriji

Z zaprtimi očmi/Ad occhi chiusi je naslov prostorske postavitve (pasteli, pleksiglas), ki jo je v Pilonovi galeriji pripravila naša rojakinja, akademska slikarka iz Tržiča, Patrizia Devide. Razstava bi bilo za vpogled v njeno delo v Pilonovi galeriji premalo, zato naziv prostorska postavitve. Navajeni smo, da nas od časa do časa Patrizia Devide preseneti, včasih tudi s predrznimi, likovnimi stvaritvami, seveda, če so ta sploh mogoča. Dejstvo pa je, da je ena od naših najbolj prodornih likovnih umetnic in tudi tista, ki ji uspe povezovati sodobno likovno govorico z modernističnim načinom slikanja.

Če po eni strani v njenem delu prepoznavamo odsev izjemno nežne ženske duše, pa po drugi strani njene postavitev (instalacije in tako dalje) pričajo o tem, da vedno išče neke nove oblike likovnega izražanja, ki, jasno, niso vsem všeč. Tu pa trčimo na vprašanje sodobne likovne in drugih umetnosti, ki se glasi: Še velja, da mora biti likovna umetnost tudi všečna, da ne

rečemo dekorativna? Seveda ne, bodo odgovorili sodobni likovni kritiki in vsi tisti, ki prisegajo na konceptualno in postkonceptualno umetnost, tudi na dejstvo, da naj bi bila likovna umetnost, kakršno ljudje ponavadi gledamo v likovnih galerijah, že preživeta in zato ne odgovarjajoča našemu času.

Pa vendar bi srčno rad povabil vse ljubitelje likovne umetnosti, da si ogledajo razstavo Patrizie Devide v Pilonovi galeriji v Ajdovščini predvsem zato, ker bodo dobili dober vpogled v njeno zadnje delo, predvsem pa bodo lahko videli njene pretanjene pasteje, s katerimi se zares lahko uvršča v sam vrh sodobne likovne umetnosti pri nas. Gre za tisto tiho nagovarjanje človeka, ki presega samo obliko likovnega dela, ki nam ga Patrizia Devide ponuja na ogled. Kot da bi slikarka iskala tiste podtone in tiste podpomene barvni nians, ki se skrivajo v vsakem človeku in mu govorijo z govorico, ki se je ne da ubesediti, ampak jo moremo dojeti. Dr. Irene Mislej, direktorica Pilonove galerije v Ajdovščini,

je v tiskovnem sporočilu o razstavi zapisala, da ja ta nastala "na pobudo kolegov iz Lendave (izpostava Javnega sklada za kulturo, Rajko Štupar) in tako smo v PGA izoblikovali razstavo zamejske slikarke Patrizie Devide kot prispevek k skupnemu projektu MEANDER. Ta predvideva niz razstav, ki naj jih pripravijo ustanove na obmejnem pasu, ki meji na države iz EU. Vsaka ustanova pripravi razstavo in poskrbi za kulturni program ob otvoritvi, pozneje pa se razstave vrstijo in krožijo po sodelujočih galerijah. Ob zaključku celostnega projekta bo natisnjen obsežen katalog s prispevki (vsakokrat dvojezični). Ob tej priložnosti pa smo se v Pilonovi galeriji odločili, da natisnemo zbiranko z dvojezično vsebino."

Zgibanika je prijetna, kritični zapis je prispeval Fulvio Dell' Agnese, ki med drugim pravi o delih Patrizie Devide tudi tole: "Svetlobne reže... Običajno jih srečamo naključno, ko nas pronicajoči sončni žarek preseneti v trenutku prebujanja. Le poredkoma jih lahko izoblikuje umetnik.

stavljen namesto strehe zato, da bi potrdil v cerkvi moč, ki jo izvaja duh nad predpisi o strukturalni statiki.

Notranje špranje... Umetnica se izogiba opredeljevanju, tudi namigujočemu, toda zgloda, da slike Patrizie Devide

jo iz "notranjosti", iz razdrobljene globine.

Pasteli so zaporedno postavljene in tvorijo dolgo črto zgoščenega pogleda, neke vrste Panorame iz XIX. stoletja, ki se projektira v notranjost; obzorje razuma, ki ga označujejo nestalni, gibljivi sledovi, ki jih je lahko zapazil pogled s skoro zaprtimi očmi. Umetnikov pogled, ki beži vodoravno, ne da bi se razširil, kot ozki rez scene Bressonovega filma, ki odklanja pripovedno pojasnilo v prid preiščenemu, vidnemu usklajevanju z elementi, kjer tiči, čeprav v delčkih, njegov pomen.

To, kar Patrizia Devide ločuje na papirju, so svetlobne oblike - in torej barvne -, ki se ne odrečejo nihanju v prostoru; upognjene oblike, ki, ako bi bile določeno začrtane, bi se lahko pokazale v čistih obrih velikih elipse iz pleksiglasa, ki visi zraven njih. Toda pogled, ki jih je rodil - z na pol odprtimi očmi - zahteva oslabljenje črt in mas v amnionski svetlobi, v katero so pogreznjene. To povzroča netočnost, enako tistim, ki jih je zabeležil pred dvema stoletjema Heinrich von Kleist v okoliščinah, ki so samo navidezno nasprotne: pred mračno Friedrichovo krajino, ki je vzbujala v njem "brezmejno neskočnost - kot če bi ti odrezali veke".

Razstava Patrizie Devide v Pilonovi galeriji v Ajdovščini bo odprta do 14. novembra letos.

JUP

Najlepše se jih je nedvomno - in blazno - izmislil Le Corbusier v Ronchampu z namenom, da bi lahko po stenah njegove Nôtre Dame du Haut plaval kit iz betona, ki je po

hočejo biti z besedo privezane na vlogo odprtine: ozke špranje v smeri "zunanosti" žive in razredčene barve; v tem izbruhu se polagoma zgoščajo oblike, ki pa se zdi, da izhajajo

V spodnjih prostorih Moderne galerije so minuli četrtek odprli fotografsko razstavo fotografa in slikarja Vena Piona, ki je bil po rodu iz Ajdovščine, svoja najbolj plodna in ustvarjalna leta pa je kot slikar in fotograf preživel v Parizu. Razstava z naslovom S povratniki, ki jo je pripravila kustosinja Lara Štrumej, obsega 31 doslej nepoznatih dokumentarnih posnetkov Vena Piona, ki je fotografsko dokumentiral transport jugoslovanskih izseljencev, ko so leta 1947 potovali iz Francije v domovino. Venu Pionu v povojnih kaotičnih razmerah ni uspelo pravočasno dobiti vseh potrebnih tranzitnih viz in se je zato pridružil jugoslovanskim povratnikom in je z njimi ilegalno pripotoval v domovino. Razstava S povratniki bo v Moderni galeriji odprta do 9. decembra, potem pa bo na ogled v Pilonovi ga-

Moderna galerija v Ljubljani

Razstava fotografij povratnikov Vena Piona

leriji v Ajdovščini.

Na razstavi je na ogled le del fotografskega gradiva, ki ga je umetnikov sin Dominique Pion hranil v očetovi zapuščini. Del zapuščine je Pionov sin v času priprav retrospektivne razstave Vena Piona leta 2001 podaril Moderni galeriji. Pilonovi fotografski posnetki so se ohranili predvsem v obliki negativov, saj jih ima samo trinajst tudi izvirne kontaktne kopije. Na razstavi so tako poleg izvirnih fotografij predstavljene tudi sedaj narejene povečave.

Kot pronicljiv opazovalec življenja in ljudi je Veno Pion s svojim izjemnim občutkom za sočloveka, sposobnostjo predvidevanja in ve-

ščostjo izbire trenutka fotografiral potnike v različnih fazah potovanja: čakajoče na postajah ob kupih prtljage, med nalaganjem kovčkov v vagono, med pregledovanjem dokumentov in med samo vožnjo, ko jih je zabeležil v situacijah, prežetih s posebno domačnostjo. Čeprav so Pilonovi fotografski posnetki stvarni in pričevalni, je bilo zgodbo mogoče razumeti v vsej njeni večplastnosti šele s pomočjo umetnikove avtobiografske pripovedi Na robu, kjer je v samostojnem poglavju S povratniki oživil spomin na svoje prvo vračanje v domovino po vojni.

Bilo je leta 1947, ko je Pion potoval z enim od konvojev, s

katerim so se iz Francije in rudarskih mest Beneluksa v domovino vračali še zadnji jugoslovanski povratniki. Poleg umetnikovih spominov so bili za racionalnejše razumevanje fotografij pomembni tudi arhivski dokumenti o tem zgodovinskem dogodku - seznam potnikov, ki so 21. novembra leta 1947 prispeli v bazo za repatriacijo izseljencev v Kamniku. Dokumente o tem nevsakdanjem potovanju, ki jih hrani Arhiv Republike Slovenije, so v Moderni galeriji razstavili v vitrini, saj tako na svoj način izpričujejo prav tisto potovanje, ki ga je moč spremljati na razstavljenih fotografijah.

ZUT

Od Godota do Lanthierija

Poanto Godota, središčno, človeško bolečo točko odrskega življenja Vladimirja in Estragona, običajno povzamemo kot odsotnost smisla, absurd. S tem je tesno povezana njuna popolna ujetost v sedanost. Po tej plati je Godot danes enako, če ne še bolj živ in aktualen kot ob svojem nastanku.

Današnje generacije so tudi na Slovenskem usmerjene predvsem v svoj tukaj in zdaj ter prizadevanja za jutri. Tega, da so domala "alergične" na zgodbe preteklosti in zgodovino (razen morda družinsko), bi morali kot svojo "zaslugo" dojeti predvsem tisti, ki so jih v njihovih šolskih letih pitali z "uradno zgodovino", pa tudi oni, ki se niso znali ali zmogli izkoptati iz nasprotij in enostranskih "resnic" slovenskih konfliktov druge svetovne vojne in po njej.

In vendar nezanimanje za zgodovino danes ni vsesplošno. Za sodobno življenje prestolnice na različnih področjih velja, da išče svoje korenine in povezave s preteklostjo ter se tudi tako upira širjenju virusa pozabe. Med dogodki iz zadnjega obdobja po tej strani izstopata odprtje

prenovljene Turjaške palače - domovanja Mestnega muzeja - in razstava, ki jo je Zgodovinski arhiv Ljubljane pripravil ob 500-letnici izvolitve prvega ljubljanskega župana v galeriji Kresija.

To leto je za Slovenijo in Ljubljano prelomno, sklenil se je eden od zgodovinskih krogov in začel se je nov. Ko se sprašujemo, kaj novega prinaša, navadno rečemo, da odgovore skriva prihodnost ... Mnoge od teh odgovorov - ali vsaj namige nanje - pa lahko najdemo v zgodovini, ob kateri tudi sicer merimo spremembe in novosti, naj bo to v našem osebem življenju, v življenju mesta, države ali širše skupnosti. Muzeji so varuhi preteklosti, zato tudi skrbniki "ogledala" za najrazličnejše primerjave.

Z dokončanjem prenove Mestnega muzeja bo dobila Ljubljana stalno razstavo o svoji zgodovini in razvoju skozi različna obdobja. Želja in zamisel župana Ivana Hribarja, ki se je prvi zavzel za ustanovitev posebnega mestnega muzeja, pa bo nadgrajena časa primerno. Rdeča nit razstavne pripovedi bo mestna samouprava. Ta razstava tako ne bo le zgodba o žarišču Slovencev, duhovni in politični prestolnici države, ampak tudi zgodba o povezanosti Ljubljane in njenega

razvoja z drugimi evropskimi mesti, poudarja direktorica muzeja Taja Čepič Vovk.

Tudi posebna razstava ob petstoletnici, kar si Ljubljana voli župane in županje "po svoji volji in postavi", po vsebini in simbolnem pomenu močno presega okvir običajnih dogodkov. Skozi preteklost delovanja mestne uprave nam odpira vpogled v pestro in bogato zgodovino mesta. Prvi in tudi mnogi kasnejši ljubljanski župani so bili pred izvolitvijo mestni sodniki. To priča, da je bilo spoštovanje zakonov oziroma pravičnost za meščane odločilna osebna lastnost župana. Pooblastilo izbranim ljudem - upravljavcem mesta - je od nekdanj temeljilo na zaupanju, da bodo predstavniki mestne uprave oziroma oblasti delali pošteno, vztrajno in vestno v dobrobit celotne mestne skupnosti.

Tudi eno bistvenih načel demokracije - možnost odpoklica - je veljalo že v najzgodnejšem obdobju delovanja mestne uprave. Če svetnik - član ožjega sveta - ni upravičil zaupanja članov širšega mestnega sveta, so mu ti lahko izrekli nezaupnico in ga odpoklicali. Tako imenovano načelo mutacije, "varovalka" proti zlorabi zaupanja, je bilo z odlokom cesarja

Ferdinanda leta 1628 sicer odpravljeno; mandat notranjih svetnikov je bil kasneje doživiljski.

Od nekdanj pa je veljalo, da je izvoljeni župan pravi in vreden zaupanja, če je kot človek, politik, usklajevalec potreb in možnosti ter vodja magistrata kos nalogam, ki mu jih zastavljajo njegov čas in potrebe razvoja mesta. Naj bo to mirno obdobje, čas rasti in blaginje mesta, požar, potres ali pa vojna ... Zgodovina je neprizanesljiva do želja in dobrih namenov, ostanejo le dela, ki jih kot dobra ali slaba ocenijo čas in naslednje generacije.

Zgodba o Ljubljani ni nikoli končana zgodba. Pisali so jo različni politični interesi, načela in vizije, takšno, kakršna je doslej, pa so napisali predvsem njeni prebivalci.

Zgodba o polovici tisočletja ljubljanskih županov - od prvega, Janeza Lanthierija - in županij, ki v zadnjem obdobju postajajo skoraj pravilo, je rezultat sistematičnega raziskovalnega dela sodelavcev Zgodovinskega arhiva Ljubljane, ki hrani arhive in zapisnike sej mestnih uprav (skoraj neprekinjeno) od leta 1521 dalje. Razstava v galeriji Kresija bo odprta do 28. novembra.

Praznik sv. Justa

Trst, povezovalni člen med kulturami

Foto Kroma

“Danes smo na tem mestu zbrani, da se spomnimo sv. Justa, da črpamo iz njega moč, tako da bomo lahko ostali zvesti naši krščanski vokaciji. Zbrali smo se tudi, da se od sv. Justa naučimo, kako je treba ži-

veti kot lojalni meščani v kraju, ki je bil in bo ostal njegov”, je povedal tržaški škof Evgen Ravignani v svoji homiliji ob priložnosti slovesne svete maše, ki je potekala minulo sredo v stolnici sv. Justa ravno ob prazniku krščanskega

mučenika. Homilija vodje tržaške Cerkve je bil prepreden tudi z aktualnimi temami, ki so prejšnji teden neposredno zajele naše mesto. Spomnil se je namreč petdesete obletnice priključitve Trsta Italiji in kako je njegov

predhodnik škof Santin radoživo pozdravil ta zgodovinski preobrat. Msgr. Ravignani pa je tudi poudaril, kako je nova demarkacijska linija takrat povzročila veliko žalosti, saj je navsezadnje ločila neko območje. Spomnil se je hudih trenutkov, ki so jih istrski begunci prestali, in podčrtal, da je treba spomin na take dogodke negovati, vendar spomniti se je treba na vse tiste Tržičane, ki so svoje mesto zapustili. Besede škofa Ravignanija pa so bile usmerjene predvsem v iskanje nove podobe našega mesta, ki mora ponovno najti svojo enotnost in mora težiti k spravi z lastno zgodovino; le tako bo Trstu uspelo prepoznati v sebi kraj srečanja različnih ljudstev in postati povezovalni člen in stičišče kultur ob izgradnji nove Evrope, ki ne bo nikdar več ločena. Trst se mora poglobiti v svoje nenadomestljive lastnosti, ki temeljijo na dialogu med verstvi, med različnimi kulturami, ki so na tem kraju od nekdaj prisotne, in nuditi številnim primerom revščine potrebno pozornost in pomoč. Slovesni pontifikalni maši je sledilo število predstavnikov mestnih javnih ustanov in tudi soproga predsednika Ciampija, Franca.

Obvestila

Srečanje slovenskih vernikov tržaške škofije s svojim škofom Evgenom Ravignanijem bo ob priložnosti Hvaležnice 2004 v stolnici sv. Justa v nedeljo, 14. novembra ob 16. uri. K že tradicionalnemu slavlju so kot vsako leto vabljene zlasti skavti in skavtinja, naše narodne noše, ki so značilne za vsak slovenski praznik in prinašalci darov, ki v imenu vsega božjega ljudstva izražajo hvaležnost za številne dobrote, s katerimi nas

nebeški Oče obdarja na življenjski poti.

ŽELEZNINA TERČON SAS

Vse za hišo in vrt, stroji za domačo in poklicno uporabo, barve in barvila, vse za vodne in plinske inštalacije.

ODPRTO OD PONEDELJKA DO SOBOTE ZJUTRAJ

NABREŽINA 124,
tel. - fax 040 200122

Dne 16. novembra se bo Abrahamov krog povečal še za enega člana. Vanj bo vstopil **ŽARKO ŠKERLJ**, župnik v Bazovici.

Naj mu dobri Bog nakloni mnogo zdravja, potrpežljivosti in vztrajnosti, da bo opravljal svoje poslanstvo še mnogo let med nami.

Župljani iz Bazovice, Gropade, Padrič in Peska

100-letnica ustanovitve Marijine družbe v Rojanu

8. decembra bo poteklo sto let, odkar je msgr. Jakob Ukmar ustanovil v Rojanu Marijino družbo, organizacijo, ki se je močno zakoreninila v Rojanu in ki je s svojim delovanjem postala center verskega pa tudi prosvetnega življenja v tem predmestju. Njeno delovanje v raznih odsekih je bilo vedno tiho, skrito, premalo poznano širši javnosti. Je pa bogato dokumentirano v izbranih zapisnikih, poročilih na občnih zborih, fotografskem materialu. Društvo Rojanski Marijin dom bo praznovalo stoletnico Marijine družbe s fotografsko razstavo in prireditvijo 8. decembra v Marijinem domu, ki je bil zgrajen po zaslugi Marijine družbe. Obenem pripravljajo obširen zbornik, ki bo pričal o veliki predanosti in požrtvovalnosti družbenic, o njihovi verski in narodni angažiranosti tudi v času najhujšega fašističnega pritiska. Zaslugo za razvoj organizacije pa imajo brez dvoma tudi njeni voditelji, med katerimi so bili nekateri prav izredne osebnosti. Naj omenimo samo nekatere: ustanovitelja msgr. Jakoba Ukmarja (na sliki), pa Franca Bonača, Karla Musizzo, Andreja Gabrščka in seveda zadnjega voditelja Stanka Zorka.

Tržaška škofija

Tradicija zahvalnih nedelj

Kot narekuje že dolgoletna ustaljena navada, so tudi letos prvo nedeljo v novembru naši verniki praznovali po okoliških tržaških župnijah zahvalne nedelje. Bogato okrašene cerkve so ob hladnem jesenskem soncu namreč sprejele vernike, da bi se ti zahvalili tako za letino in pridelke, ki jih je dala narava, pa tudi za druge darove, za dobroto,

za dom, za vero. Praznik zahvale so praznovali že primitivna ljudstva, ki so v znamenje zahvale in prošnje za blagoslov darovala enoletno jagnje. Nato pa z nastopom judovstva oziroma z izhodom judovskega ljudstva iz egiptovske sužnosti je zahvala dobila odrešenjski pomen. Prihodnjo nedeljo, to je 14. t.m., pa bo potekala v stolnici sv. Justa maša zahvalnica za slovenske vernike v Trstu. Verski obred bo vodil tržaški škof Evgen Ravignani.

Foto DDP

V novi štivanski cerkvi prejšnjo nedeljo

Uspela peta dekanijska revija

V novi štivanski cerkvi, naslednici one pri izviri Timave, ki je stoletja dolgo povezovala duhovni utrip naših krajev, je bilo v nedeljo, 7. t.m., 5. dekanijsko srečanje pevskih zborov v organizaciji Zveze cerkvenih zborov iz Trsta in s sodelovanjem domače župnije sv. Janeza Krstnika ter Fantov izpod Grmade. V uvodnem pozdravu je domači župnik g. Giorgio Giannini poudaril pozitivnost takih srečanj, ki naj spodbujajo organiste in pevce, da vztrajajo pri svojem poslanstvu. Bil je to doživet večer, ki so ga po vrsti oblikovali MeCPZ iz Devina, ki ga vodi Herman Antonič, ŽCPZ Štivan, pod vodstvom Olge Tavčar, ŽCPZ Nabrežina, vodi ga Paolo Venier in MeCPZ Sempolaj, ki je nastopil pod vodstvom Gorana Ruzziera in ob orgelski spremljavi Iva

Kralja, ob teh pa še ženski zbor Devina, pod vodstvom Hermana Antoniča, in Fantje izpod Grmade, ki so pod vodstvom Iva Kralja edini peli v prezbiteriju. Slišati je bilo nekatere zelo zanimive, druge pa manj obvezujoče sporede. Obenem

doslej obiskal župniji Sesljan in Mavhinje, v tednu, ki je pred nami, pa se bo mudil na vizitaciji v fari sv. Janeza Krstnika, se pravi v Devinu, Medji vasi in Štivanu, kjer bo prav naslednjo nedeljo, 14. t.m., tudi birma.

na božičnem koncertu. Napovedala pa je tudi vseslovensko srečanje cerkvenih glasbenikov to soboto, 13. novembra dopoldne, v Finžgarjevem domu na Opčinah in popoldne v Marijinem domu v Ul. Risorta ter pri Sv. Justu v Trstu. V imenu ZCPZ pa je Edi Race sodelujočim zborom podelil v spomin na srečanje zbirko pesmi za božični čas skladatelja Zorka Hareja z naslovom Čuj, o preljubi sosed moj, ki je izšla letos januarja in jo bodo lahko zbori uporabili že za letošnji Božič.

Samo revijo je zaključil mogočen združeni zbor, ki je zapel pesem Franca Kimovca “Zemlja, morje, vsa narava” in Vodopivčevo “Najvišji, vsemo-gočni Bog”. Povezovalka večera Sidonija Radetič pa je med napovedmi prebirala krajše odlomke iz razmišljanja teologa Ursula von Balthasarja, skladatelja Lojzeta Lebiča in liturgika Franceta Oražma o poslanstvu vsakega posameznika v občestvu in vlogi cerkvenih zborov ter liturgičnega petja. VJ

pa se je pokazala slika, kakšno je stanje na posameznih korih devinske dekanije, ki v teh novembrskih dneh doživlja tudi pastoralni obisk goriškega nadškofa De Antonija. Ta je

Ob koncu večera je prisotne v imenu Zveze cerkvenih pevskih zborov nagovorila Berta Vremec, ki je nastopajoče povabila k sodelovanju na bližnji jesenski reviji Pesem jeseni in

SDD JAKA ŠTOKA
vabi na uprizoritev igre W. Shakespeara
SEN KRESNE NOČI
REŽIJA: Gregor Geč,
ki bo v okviru Odra mladih 2004 v priredbi Občine Trst
in Gledališča Miela
v petek, 12. novembra, ob 21.00 uri
v Gledališču Miela, Trg Duca degli Abruzzi št. 3.

SLOVENSKO CECILIJINO DRUŠTVO, ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST in KONCERTNA POBUDA ROJAN
vabijo na
DAN SLOVENSkih CERKVENIH GLASBENIKOV
v Finžgarjevem domu na Opčinah v soboto, 13. novembra 2004
PROGRAM:
9.00 - 10.00 - Sprejem udeležencev, registracija;
10.00 - 10.45 - Okrogla miza o slovenski cerkveni glasbi na Tržaškem in Goriškem; sodelujejo Lojzka Bratuž, Zorko Harej in Janko Ban;
10.45 - 11.30 - Aktualne informacije in cerkvenoglasbene novosti;
11.45 - 12.30 - Kaj se skriva za gregorijanskim koralom? 2. del (I. Florjanc)
12.30 - 13.30 - Razprava in pogovor
13.30 - Odmor za kosilo
14.30 - Odhod v Trst
Trst, Slovensko pastoralno središče, Ul. Risorta 3 - Stolnica sv. Justa
15.00 - 15.45 - Slovenska cerkvena glasba v evropskem prostoru (I. Florjanc)
16.00 - 17.15 - Koncert v stolnici sv. Justa
Vabljene organiste, zborovodje in vsi ljubitelji cerkvene glasbe

V nedeljo, 31. oktobra,
je v Trstu mirno preminila v Gospodu
naša draga mama in nona
KRISTINA MAGANJA ROJ. STEFANČIČ
Pogreb je bil v rojstnem Sv. Križu.
Namesto cvetja darujte za misijonarja Danila Lisjaka v Kongu.
Globoko užaloščeni hčerki Nives in Nadja, zet Ivo,
vnuka Peter in Ivan, sestra Angela ter ostalo sorodstvo

Istra

Srečanje z Rožano Špeh

V četrtek, 28.10.2004, je Kulturni klub Istra (KKI), v sodelovanju s knjigarno Libris iz Kopra, organiziral večer z istrsko kulturno ustvarjalko Rožano Špeh, diplomantko Pedagoške akademije v Ljubljani, doma iz Sv. Petra v Slovenski Istri. Predsednik KKI Silvan Prodan je uvodoma poudaril, da je Špehova poznana po razvejanih dejavnostih. Ob poučevanju na devetletni osnovni šoli v Sečovljah je zgodaj začela zbirati ljudsko blago, zlasti istrskih ljudskih pesmi. Ustanovila je in vodi žensko pevsko skupino Šavrinke in moško skupino Pergula. Leta 1990 je pripravila 32 oddaj za Radio Trst A. Izdala je trije knjigi, in sicer: Špeter na lepa vas (1999), ilustrirano monografijo Strunjan (2002) in Zgodbe o osličkih (2004). Njene knjige govorijo o veliki ljubezni do rodne Slovenske Istre ter njenih posebnosti in še posebej do slovenskega jezika. Je svetnik v piranskem občinskem svetu ter je kot članica

stranke Nova Slovenija kandidirala za poslanca v DZ na letošnjih parlamentarnih volitvah. Gostja večera je najprej predstavila knjigo Špeter na lepa vas, v kateri so zbrane istrske ljudske pesmi za vse življenjske priložnosti. Poleg kratkega geografskega in zgodovinskega orisa Slovenske Istre je knjiga pravo zrcalo nekdanjega življenja ljudi na vasi, od rojstva naprej prek vsakršnih opravil v hiši in na polju, pa načina prehrane, navad, vse do verskega življenja in smrti. Večinoma so k pesmim priložene tudi melodije. V knjigi je zapelo tudi istrsko narečje v vsej svoji enkratnosti in barvitosti. Vsebuje tudi nekaj dvojezičnih pesmi, povezanih z romarskim obredjem v Strunjanu. Sledila je kratka predstavitev lične, ilustrirane monografije Strunjan, s poudarkom na strunjanski Marijini cerkvi. Knjiga vsebuje čudovite fotografije in jedrnate opise kraja, ljudi, nastanka božje poti ter romarskih obre-

dov. Tudi Zgodbe o osličkih je lično ilustrirana knjižica, ki so jo Rožana in njeni učenci napolnili z vsakršnimi pripovedmi, ki jih ljudje prinašajo s seboj v ljudskem izročilu, o teh prijaznih in hkrati trmastih živalskih sopotnikih Istre. Z njo je šola prejela IV. Nagrado na velikem tekmovanju, na katerem je sodelovalo preko 1200 učencev. Ko je zbrani spregovorila tudi o svojem osebnem življenju, ne morem mimo nekaterih dragocenih misli, ki nam jih je položila na dušo. V zvezi s svojim pedagoškim delom je npr. dejala, "da bi se ponovno odločila zanj, če bi bila pred tako izbiro, ker gre za poklic, v katerem lahko veliko daješ, in ti otroci to tudi vračajo." Na vprašanje o nagibih, ki so jo pripeljali do tega, da je košček sebe dala tudi politiki, pa je odgovorila, "da je naša dolžnost skrbeti tudi za domovino, delati za skupno dobro in po svojih močeh, po kapljicah, prispevati k temu, da se družba spreminja na bolje." Vsekakor svetel zglede za marsikoga izmed nas!

Milan Gregorič

Hiter napredek proizvodnje

Tovarna Ciciban iz Mirna namenila denar za potrebne otroke

Dajana Černic iz oddelka za trženje in odnose z javnostmi tovarne otroške obutve Ciciban v Mirnu pri Gorici je našemu časniku poslala poročilo o napredku proizvodnje in splošnega poslovanja tega družinskega podjetja treh družin Petejan ter o prispevkih, ki jih namenjajo humanitarnim potrebam okolja, posebej za zdravstvene potrebe otrok. Zapisala je, "da Ciciban zaposluje že skoraj 300 delavcev in uslužbencev, letno pa bodo v tovarni in njenih obratih z-

naj Mirna izdelali okoli pol milijona parov otroške obutve. S tem uspešno nadaljuje družinsko čevljarstvo tradicijo izdelovanja zdrave in visokokakovostne otroške obutve, kjer se predvsem poudarja skrb za zdrav razvoj stopal, vse od prvih otroških korakov naprej". V skrbi za otroke poskušajo v Cicibanu otrokom pomagati na razne načine. Tako so že tretjič zapored pomagali pediatričnemu oddelku splošne bolnišnice dr. Franca Derganca v Šempetru pri Gorici. Tovarna je prispevala okoli mi-

lijon tolarjev za nakup aparata za preverjanje sluha pri dojenčkih, 200 tisoč tolarjev za nakup prenosnega aparata za EKG pregleda ter več kot milijon tolarjev za nakup prenosnega aparata Bili Check. Ta aparat omogoča neobhodno določanje bilirubina v krvi novorojenčkov, s čimer tudi zdravnikom omogoča lažje zdravljenje. Dajana Černic iz oddelka za trženje in odnose z javnostmi je o tem zapisala, "da je pogled na srečnega in zdravega otroka pri nas v Cicibanu zagotovo najlepše povračilo za omenjene dotacije".

Tiskovno sporočilo SSO - SKGZ

Ciampi vrnil Trstu ugled

Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij pozitivno ocenjujeta pomemben prispevek, ki ga je predsednik italijanske republike Carlo Azeglio Ciampi posredoval ob zaključku proslavljanja 50-letnice vrnitve Trsta Italiji. Predsednikove besede na osrednji slovesnosti so vrstile ugled našemu mestu in pomenile zaščitno krajevnim denušničarsko naravnanim občinskim in pokrajinskim oblastem. Slednje so pomembno obletnico sprevrgle v nostalgično in nacionalistično farso, ki je bila v kričecem nasprotju z vrednotami evropskega združevanja in sodelovanja ter preseganja zgodovinskih nesoglasij in napetosti. Krovni organizaciji Slovencev v Italiji posebej poudarjata občutljivost in pozornost predsednika Ciampija do naše skupnosti, kar je dokazal tudi s tem, da je ob Illyju in Tesiniju uradno sprejel le še delegacijo SKGZ in SSO. To je pomenilo veliko dejanje, ki ga je predsednik izkazal manjšinski problematiki ter s tem nedvoumno opozoril, da mora biti Trst ponosen na svojo kulturno in jezikovno pluralnost in se v njej prepoznovati.

Na srečanju vodstev obeh krovnih organizacij sta predsednika Rudi Pavšič in Sergij Pahor pozitivno vzela na znanje tudi pripravljenost, da bi pri predsedstvu slovenske vlade ustanovili poseben urad za manjšine. To je bil navsezadnje skupen predlog Slovenske manjšinske koordinacije (le-ta združuje manjšinske organizacije iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške), ki je bil iznesen na srečanjih s predstavniki izvršne in zakonodajne oblasti. Krovni organizaciji SSO in SKGZ obenem zadoščeno ugovarjata, da se je v Državnem svetu začel postopek za obliko-

vanje zakona o odnosih Republike Slovenije do lastnih manjšin v sosednjih državah in da v sami delovni skupini sedita tudi predstavnika Slo-maka. SKGZ in SSO bosta pri pristojnih oblasteh v Rimu in na Deželi ponovno posegla, zato da opozorita na hude zastoj v izvajanju zaščitnega zakona. Konkretno bosta krovni organizaciji predlagali povišanje prispevkov za kulturne in umetniške dejavnosti manjšine, ki so že več kot deset let ostali na istem. To jasno pomeni, da se manjšini iz leta v leto razpoložljiva sredstva dejansko zmanjšujejo. V naslednjih dneh bosta SSO in SKGZ sklicala operativni sestanek z ekipo pravnikov in strokovnjakov, da bi preučili možnost uresničitve "pravno-informativne službe", ki bi jo krovni organizaciji usposobili za uresničevanje zaščitnih in drugih z manjšinsko stvarnostjo povezanih zakonskih normativov. Na sestanku vodstev obeh krovnih organizacij je tekla brovoda tudi o zdajšnjem stanju na šolskem področju, ki je vse prej kot rožnato. S tem se bo moral že v kratkem soočiti sam šolski forum, ki naj tudi v razširjeni zasedbi podrobno preuči stanje, ne nazadnje v luči smernic in sugestij, ki so bile nakazane na Programski konferenci.

Narodni dom / Slovenski informativni center

100 obiskovalcev v 10 dneh

Slovenski informativni center, ki so ga predstavniki Narodne in študijske knjižnice ter Slovenskega raziskovalnega inštituta odprli v nekdanjem Narodnem domu 20. novembra, je predvčerajšnjem vstopil stoti obiskovalec. V desetih dneh, kar je Slovenski informativni center odprt širši publiki, ga je torej obiskalo povprečno 10 oseb na dan. Gre za spodbuden podatek, tudi zato ker obiskovalci Centra niso bili izključno zamejci, pač pa je bilo med njimi več Italijanov, nekaj gostov iz Slovenije, za vzorec pa tudi nekaj pripadnikov drugih manjšin in narodnosti. Tretjina gostov je bila italijanske narodnosti. Večinoma je šlo za mlade, ki so za odprtje centra iz-

vedeli preko tiska ali pa za študente Visoke šole za prevajalce in tolmače, ki ima sedež v Fabianjevi palači. Obiskovalci italijanske narodnosti so večinoma iskali informacije o tečajih slovenskega jezika, zanimali so se za razne publikacije o manjšini in za razne pobude, kot npr. za kako razstavo ali koncert. Stota obiskovalka Centra je bilo dekle iz dežele Marche, absolventka Visoke šole za prevajalce in tolmače, ki se je prišla pozanimati za kak tečaj slovenščine, ker je v času svojega študija v Trstu spoznala prijatelja slovenske narodnosti in se je zato približala slovenski kulturi. Večino gostov pa so vsekakor predstavljali zamejci, ki so si v prvih dneh po odprtju Centra prišli ogledat sobi, ki ju je Univerza v Trstu kot prvi korak v izvajanju zaščitnega zakona za Slovence v Italiji dala na razpo-

lago slovenskim ustanovam. Ustanovitev informativnega centra je torej sprožila med Slovenci v Italiji precej zanimanja in kaže, da uživa ideja o centru, ki bo skrbel za promocijo slovenske narodnostne skupnosti in njenih pobud med italijanskimi sodržavljanji, v manjšini široko podporo. Poleg sprejemanja obiskovalcev se v teh dneh sodelavci Slovenskega informativnega centra intenzivno ukvarjajo tudi s pripravo naslednje številke dvojezičnega biltena "Kam?". Zimska številka bo prinašala koledar prireditvev za meseca december in januar. Urednice biltena prosijo vse predstavnike društev, organizacij in ustanov, da jim čimprej (najkasneje pa do srede, 10. novembra) posredujejo vse informacije o pobudah po elektronski pošti na naslov libris@slori.it, po telefonu na št. 040 348 12 48 (uradne ure "Narodnega doma" so vsak delovnik od 9.00 do 13.00 in od 15.30 do 18.30) ali po faxu na št. 040 369 392.

Z 2. strani

Zmagalo "znano"...

Kar 22% volivcev je na prvo mesto najpomembnejših tem postavilo moralne vrednote, pred gospodarstvom in varnostjo. Med volivci, ki so moralne vrednote postavili na prvo mesto, jih je za Busha glasovalo 79%, podobno pa je bilo tudi glede varnosti.

Če je bil Kerry zmeren in je zato osvojil intelektualce, tiste, ki so na prvo mesto postavljali gospodarstvo, in predstavnike tiska (časopisi so bili odločno na njegovi strani), je bil po drugi strani premo jasen za to, da bi prepričal povprečnega volivca, ki je nazadnje izbral "znano" pred "neznamo". V dvoboju ni bil odločen niti denar, ki sta ga stranki investirali v kampanjo in, presenetljivo, niti najvplivnejši izmed medijev, t.j. televizija. V televizijskih soočenjih se je namreč Kerry bolje odrezal od pro-

tikandidata. Pravzaprav so komentatorji ugotovili, da je Bush letos naslonil svojo kampanjo na večji neposreden stik z volivci, na mobiliziranje posameznikov in gibanj (predvsem evangeličanskih), na propagando od hiše do hiše. V času, ko se vsakdo čuti ogroženega, zmedenega in preplavljenega od nasprotujočih si informacij, ni težko razumeti, zakaj je bila izbira strategije posrečena in - kot menijo nekateri - zakaj bo verjetno učinkovita ne le v ZDA, pač pa tudi drugje, kjer se je bodo znali poslužiti.

Z 2. strani

Kritični glasovi...

Kot že omenjeno, se je niz proslav ob 50-letnici vrnitve Trsta pod Italijo zaključil 4. novembra z vojaškim mimohodom in obiskom predsednika republike Ciampija. Slednji je umirjeno, a dovolj jasno povedal, da so s širitvijo evropske povezave nastopili novi časi in da morajo zlasti

sosednje države med sabo sodelovati. Pri tem je izrecno omenil Avstrijo, Slovenijo, Hrvaško in Italijo. Tudi drugi govorniki so poudarili, da je v novih razmerah Trstu dana priložnost za ponoven razcvet. Od njegovih odgovornih ljudi je sedaj odvisno, ali se bo ta priložnost izkoristila v duhu strpnosti in sodelovanja. Med govorom deželnega predsednika Illyja se je manjša skupina ljudi med občinstvom oglasila z žvižganjem, ko je omenil posredovalno vlogo slovenske manjšine pri nas in italijanske v Istri. Po tem sklepano, da tistim žvižgačem ni kaj

dosti mar niti za italijansko manjšino v Istri. Ob tej priložnosti moramo za beležiti tudi iskren poziv, ki ga je tržaški škof Ravignani v pridigi pri slovesnem praznovanju škofijske zavetnika sv. Justa 3. novembra naslovil vsem družbenim silam, naj se mesto spravi s svojo zgodovino in ponovno odkrije svoje poslanstvo križišča ljudstev. Upajmo, da bodo vsi omenjeni pozivi k spravi in sodelovanju naleteli na ugodna tla pri vseh dejavnostih, ki jim je pri srcu pomirjenje in delo za skupni blagor.

Z 2. strani

Manj davkov...

Severna liga pa se zavzema za določitev t.i. solidarnostnega sklada, kamor naj se stekajo dajatve državljanov z visokimi osebnimi dohodki. Stopnja obdavčenja bi tako znašala 42 ali 43%. Minister za gospodarska vprašanja Siniscalco je ob takem modrovanju političnih predstavnikov že nekajkrat opozoril javnost, kako se je treba dobro zavedati, da je glavni vzrok marsikatero italijanske stiske zelo visoka zadolženost, ki znaša nič manj kot 106% BNP, kar Italijo letno stane 5% BNP. V razpravo je posegel doslej povečini tihi guverner Banke Italije Fazio in naglasil, da bi politiki morali posvečati največjo pozornost tudi davčni obremenitvi podjetij in prostih poklicev (IRAP), zlasti tistih podjetij, ki se bavijo z raziskovalno dejavnostjo in skrbijo za inovacije. Fazio se je zavzel tudi za znižanje tekočih izdatkov, za sanacijo javnih bilanc in za

krepitev liberalizacijskih procesov. Izrazil je dalje bojazen, da bo primarni saldo (to so izdatki brez obresti) spet negativen. Zato bi bil po njegovem potreben poseben organ z nalogo, da mesečno nadzoruje, ali se spoštuje sklep, po katerem se izdatki vsakega posameznega ministrstva ne smejo povečati za več kot 2%. Berlusconi ne skriva ambicije, da bi prišel v zgodovino italijanske republike kot prvi ministrski predsednik, ki se je ohranil na oblasti skozi vsopletno legislaturo. Rad bi dalje veljal za politika, ki izpolnjuje obljube, pri tem pa prihaja o številnih obljubah o zmanjšanju davkov. Prav slednja pa bo po mnenju mnogih izvedencev težko izpolnje-

na. Če država ne bo pobirala davkov, bodo morale to opravljati dežele, pokrajine in občine, da se ohrani spodobna raven socialne države. Zmanjšanje davkov da, a ne škodo zdravstva, šolstva, varnosti, zaposlitve vsakega posameznega državljan!

Pogovor / Damijan Podveršič

Delamo, kot bi zemlje ne podedovali od svojih očetov, ampak jo imeli v najemu od otrok

Damijan Podveršič je mož, oče treh otrok, poleg tega pa tudi vinogradnik, ki z velikim spoštovanjem do narave in zupanjem v njeno življenjsko moč razmišlja dolgoročno. Po rodu je Goričan, že nekaj let živi v Doberdolu, klet pa ima v Skrljevem (Scrio) v občini Dolenje, nedaleč od Krmina. Pred nekaj tedni smo se pogovorili z njim o njegovem delu in stilu življenja. Prav v tem je treba namreč iskati razloge kakovosti njegovega vina. Za razpoložljivost in zanimiv pogovor se mu iskreno zahvaljujemo.

Kaj nam lahko poveš o svoji poti? Kdaj si začel se ukvarjati z vinogradništvom in kako si prišel do sedanjih ravnin?

Vinogradništvu sem se približal pred približno dvajsetimi leti. Že prej so imeli starši vinograd, kjer so pridelovali vino za gostilno. Moja osebnost pot se je začela, ko sem se vrnil od vojakov leta 1987; nekaj zemlje smo sicer kupili že prej. Približno deset let smo investirali v vinograde. Srečo smo imeli, da smo lahko izbirali najboljše lege v Brdih, kjer pridelujemo naše grozdje.

Na svoji poti sem nato srečal dve pomembni osebi svojega življenja: to sta moja žena Elena in mentor Joško Gravner; le-ta mi je posredoval vse bistvene elemente glede vinogradništva in vina, pa tudi stila življenja in miselnosti.

Koliko hektarov vinogradov imate in kje ležijo?

Nekateri vinogradniki so ponosni nad svojimi dvajsetimi hektari, toda pogosto se godi, da na 80 odstotkih teh bi trte niti ne smele biti zasajene. Zato mišljenja "kolikor hektarov kdo ima" postaja v mojem življenju vedno bolj nesmiselno. Odvisno je namreč od tega, kje je zemlja, na kakšnih legah so trte zasajene in koliko lahko izveleš iz njih.

Mi smo postavljeni sem, da bomo iz naših Brd "povlekli" nekaj super kakovostnega, kar bo obstalo v času; da bomo tudi mi pokazali, kar je pred leti pokazal npr. Piemont. To je po mojem naše poslanstvo. Niti zdaleč ni v mojem interesu, da postanem veleproizvajalec vina. Hektarov imam še preveč; naša družina namreč ne more vsega tega sama obdelovati, saj potrebujemo pomoč drugih.

Pred dvema letoma smo z odkupom štirih hektarov razširili naš največji vinograd, in sicer na sončni strani Kalvarije, ki gleda proti Furlaniji. To je najtoplejši del Brd. Veliko briških kmetij danes išče hektare vinogradov v ravnini. Po mojem mnenju se ne zavedajo, kaj jim naša zemlja lahko nudi. V Brdih izgubljajo veliko časa in energij, da bi proizvajali vedno večje količine, žal pa premalo razmišljajo o tem, da bi za sabo pustili znamenje. Bog nam je dal pravo zemljo in pravo podnebje, žal pa premalo glave...

Ne smemo misliti, da se svet začne in konča v Brdih! Svet se lahko začne tudi kje drugje; in vredno je pogledati, kaj ti lahko pove oz. doprinese, da

izboljšaš to, kar delaš. Pri Gravnerju na Oslavju sem se naučil ogromno tega. V svetu sem se tudi naučil imeti pravi odnos in spoštovanje do grozdja, kar potem vpliva na naš poseg in način pridobivanja vina.

Katere sorte gojite?
Gojimo rebulo, nato kapljo, t.j. couvee-izlitiino treh belih sort, in pa prelit, t.j. couvee caberneta, souvignona in merlota.

Od kdaj stekleničite sami?
Sami stekleničimo od letnika 1998. Leta 2001 smo popolnoma spremenili način pridelave. Prej smo več kot deset let delali izključno v vinogradih. Sedaj prodajamo tudi nekaj grozdja, tako da plačujemo dolgove za kupljeno zemljo in druge naložbe. Vino potem "spi" dve leti v kleti, preden ga damo na tržišče.

Najpomembnejše tržišče za nas je Italija, naša vina pa gredo tudi na Japonsko, v ZDA, Švico, Dansko, Veliko Britanijo, Belgijo in še kam.

Si obiskoval tudi kakšno specifično šolo ali tečaj?

Že od mladih let sem rad delal v vinogradu, saj so me v to uvajali oče, stric in nono. Kasneje sem opravil tri leta kmečke šole, v Gradišču in Codroipiu: če si se hotel učiti, si se česa naučil; če nisi hotel, nisi odnesel nič. Življenje me je potem vedno bolj približalo vinogradništvu. Tedaj sem razmišljal: srečen je vinogradnik, ki ima 20 hektarov in 1000 hektolitrov vina. Danes ne razmišljam več tako, ampak: srečen je tisti, ki ima na odlični legi dva hektara vinograde in v njem pridobiva super kakovostno vino.

Ko sem se vrnil od vojakov, sem se moral sprijazniti z dejstvom, da moram najti svojo pot. Odločil sem, da postanem vinogradnik. Pot me je peljala h Gravnerju. Odločitve so padle ena za drugo. Izbirati smo morali prave sorte in naredili smo tudi kakšno napako. Počasi smo odraščali in zoreli. Ko smo dali na tržišče prvo steklenico, letnik 1998, se je to pač skladalo z določeno filozofijo: nismo imeli dovolj spoštovanja do grozdja kot sadeža, prešli smo takoj, rabili smo gnojilce in barike iz Francije. Z letnikom 2001 smo popolnoma opustili stari tip pridelovanja vina. Danes menim, da ima grozdje v sebi vse, kar po-

trebuje. Iskati moramo najboljšo kvaliteto. Ko pride v klet, mora ostati na lupinah približno 30 dni, dokler ne konča vreti. Ničesar ne dodajamo, ne kontroliramo niti temperature. Vina staramo dve leti.

V kleti uporabljamo samo žveplo, kot so delali naši nonoti; nimamo hlajenja, saj ga niso imeli niti naši stari očetje. V kletih nekdanj pogosto ni bilo niti sveč, so pa vseeno pridelovali vino. Grozdje je kot sadež v sebi popolno. V lupini ima snovi, ki jih izkoriščamo do konca: to je bogastvo, ki ga daje naša zemlja.

Najprej je važno, da človek odloči, kje bo zasadil vinograde; od tega je odvisna tudi izbira sort. Tudi obdelovanje zemlje je pomembno. Menim, da moramo na zemljo gledati tako, kot bi jo imeli v najemu od sinov, in ne, kot bi jo podedovali od očetov. Če zemljo izkoriščas z umetnimi gnojili in jo ubijaš s herbicidi, postane mrtva in neuporabna prihodnjim rodovom. Mi ne uporabljamo ne umetnih gnojil ne herbicidov; škropimo čim manj. Bližamo se bio-dinamični obdelavi zemlje in vina; vedno nam to ne uspe, a trudimo se, da bi v tej smeri delali čim boljše. Iskati moramo naravno ravnovesje.

Gre za sistem življenja, ki je odvisen od drugega raz-

Foto DPD

mišljanja. Joško pravi, da se moramo za napredek v vinarstvu ozreti nazaj. Danes se okrog kmetijstva "vrtita" kemija in industrija, ki živita na njegovih ramenih. Narava pa je močnejša od človeka; le-ta lahko naravo samo pokvari, z nobeno kemijo ali tehniko ne more izboljšati narave in njene sadeža.

Naše okolje ima svoj značaj in tip glivic, naša klet ima tudi svoje značilnosti in življenje. Delo v stiku z zemljo je odvisno tudi od lune, to so pravili že naši predniki. Obstaja bogata literatura, ki govori o bio-dinamičnem tipu kmetijstva; pomislite na Rudolfa Steinerja in Mario Thun.

V vinogradih in kleti delamo poskuse: nekatere naloge opravljamo ob različnih luninih fazah, da opazujemo razlike. Zato obrezujemo ob določenem času, čistimo ob določenem času, prav tako ob določenem času trgamo itd.

Kaj bi nam še povedal o teh poskusih in tem stilu vinogradništva?

Ko se človek zave, da ima zemljo nekako v najemu od otrok, se bo ponoči že sam vprašal, kako dela z njo. Gre za stvari, ki se ne vidijo. Vedno me je zanimalo, ko sem npr. slišal, da konj ne bo jedel trave, ki jo kosiš ob določeni luni. Tako sem začel take in podobne pojave raziskovati malo s knjigami, malo po internetu. Saj ne vem, če delamo vse prav; iščemo pa svojo pot. Pred nekaj leti smo obrezovali določeno število dni ob določeni lunini fazi; danes to delamo drugače.

Podobno velja za gnojila. Lahko je metati umetna gnojila, toda zavedati se moramo, da tako ubijamo zemljo. Gnoj pa daje zemlji življenje. To niso skrivnosti, so pa vprašanja, ki si jih mora, kdor dela v stiku z zemljo, prej ali slej postaviti in nanja najti odgovore. Gre za tvoj odnos do narave. Kot sem ti že povedal, nikdar ne bom šel saditi trte v ravnino, kjer ni še nikoli rasla, ali pa jih zalivat z vodo. Mi jih nikdar ne zalivamo; dovolj jim je dež, saj trta kot sadno drevo potrebuje zelo malo vode. Na vsaki trti so dovolj 3 ali 4 grozdi. Pozimi je treba zemljo preorati, da se na-

dobrih le nekaj. Imel pa sem zadoščenje, da sem v toskanski prestolnici na ogromnem ekranu videl z velikimi slovenskimi črkami pisano "Kaplja" in "Damijan Podveršič".

Zame je bilo veliko važnejše, ko sem pred nekaj leti pri uglednem ameriškem kritiku Robertu Parkerju dobil 94 stotink, kar zame velja, kot bi pri vodniku Espresso dobil 20 dvajsetink. Zaradi Parkerjeve ocene se je do naše kleti pripeljalo ogromno ljudi, celo iz Japonske in Kalifornije; po strmi neasfaltirani cesti, ki si jo prevozil tudi ti, so prišli tudi s porschejem. Upam samo, da, kdor pride sem, našega vina ne kupi zato, ker je kje o njem bral, ampak zato, ker mu je všeč.

Kakšne načrte imate za prihodnost?

Naša glavna skrb v tem času je si zgraditi dom, saj nimamo svoje hiše in svoje kleti. Vse naše moči smo v zadnjih letih vložili v delo na vinogradih; novih vinogradov ne iščemo, saj smo si jih - sicer s težavami - nabrali dovolj. Ni lahko živeti v Doberdolu, imeti vinograde na Kalvariji in klet v Skrljevem. Kilometrov je dosti, poleg tega nimamo primernih prostorov, kjer bi sprejeli goste. Naš cilj je zato danes iskanje primerne kosa zemlje v kakšni slovenski vasi, kjer bi za našo družino postavili dom in klet. Preveč ljubim Brda, da bi ne želel živeti tam. Imamo namreč odlično zemljo, odlične sorte in odlično podnebje, a tega žal ne znamo dovolj primerno izkoristiti; ko bi znali, bi se lahko povzpeli na sam svetovni vrh najboljših pridelovalcev vina.

Brda so preživela dve vojni, v preteklosti so bili njeni prebivalci pretežno koloni. Kasneje so se stvari spremenile, področje se je razvilo. Lahko se zgodi, da, kdor prehitro obožati, potem preveč ne razmišlja... Veliko vinogradnikov hiti v ravnino z željo, da bi čim bolj in čim hitreje obožati. Zavedati pa se moramo, da so se velike strukture drugod po svetu gradile počasi; prav tako veliki gradovi. Zato si ne moreš misliti, da boš pomembno vino in kmetijo postavil na noge v petih letih; potrebna je ena ali celo dve generaciji, da dosežeš kaj solidnega. Komaj zasajena trta v prvem letu ne more dati bogve kako visoke kakovosti.

Kaj bi ti s svojo 20-letno izkušnjo svetoval mlademu fantu, ki bi rad postal dober vinogradnik?

Opazuje naj, kaj delajo pametni ljudje. Pomisli naj, kako so v naših krajih delali pred sto leti. Zaveda naj se, da sta nam dana čudovita zemlja in podnebje ter da tehnologija in kemija nimata kaj dosti dodajati. Tega, kar nam je Bog dal, naj ne izkorišča, ampak naj to čim boljše ohrani. Zaveda naj se tudi, da daje človek vrednost zemlji in ne zemlja človeku. Če jo bo spoštoval, bo s tem dal vrednost našemu teritoriju, svoji zemlji, hiši in družini. Da, samo človek lahko da vrednost svoji zemlji in domu.

Danijel Devetak

Foto DPD

Na gori nad Solkanom, ki si jo delita Italija in Slovenija, naj bi nastal arheološki park

Sabotin skozi legendo in zgodovino

O nastanku Sabotina pripovedujeta dve legendi. Prva pravi, da sta bila s Sveto Goro enoten masiv, na vrhu pa je stalo svetišče. Nekoč je močan potres razdelil goro na dvoje in vmes je stekla Soča. Menihi, ki so živeli na vrhu hriba, so ostali nepoškodovani. Zato so se odločili, da bodo v zahvalo postavili cerkvico tudi na drugi polovici gore. Tako je na Sv. Valentinu nastalo novo svetišče. V drugi legendi nastopa samostanski prior sv. Valentin, ki je izgubil vero in si zaželel posvetnega življenja. Na pomoč mu je priskočil seveda hudič, ki ne bi mogel zamuditi take priložnosti. Obljubil mu je, da ne bo v zameno za užitke zahteval njegove duše, ampak po enega vernika iz vsake skupine romarjev, ki bo prišla v samostan. Ko so ljudje izginjali in je izginila iz cerkve tudi Marijina slika, je začelo menihe skrbeti. Eden od njih je podoba našel na grmu sosednjega hriba, na Sveti Gori. To so pobožni bratje razumeli kot znamenje. Tam so sezidali novo cerkev in stari samostan zapustili. Po dolgih letih se je prior vrnil, ker se je naveličal užitkov. Ko je našel nekdanje romarsko središče opuščeno ter videl cvetočo cerkev na drugi strani, je zavpil hudiču, naj uniči staro svetišče in naj ostane gora za vedno nenaseljena. Tako se je tudi zgodilo, prior pa je skočil v brezno, kjer so tla še danes vdrtla. V zimskih nočeh se še vedno sliši njegov glas, ko prosi hudiča, naj ga odnese v pekel, ta pa vztraja pri obljubi, da ne bo vzel njegove duše...

Poleg pravljicnih imajo kraji tudi resnične začetke in to velja tudi za Sabotin s svojo

vrh Poklon meri 609 m, hrib Sv. Valentina na skrajnem jugovzhodu pa 535m. Večji del jugozahodnega pobočja pripada Italiji, vse ostalo je na slovenski strani. Južni del je moč-

pod vsako skalo skriva kača. To je že leta 1905 zapisal Anton Kutin, nadučitelj v Štmavru in v svoji kroniki dodal, da je to seveda pretirana govorica. Po njegovem mnenju pa naj bi na

apsidalnega dela. Njen nastanek je mogoče datirati s pomočjo številnih novcev, ki so jih za dobro srečo položili v ilovnato podlago tlaka. V kasnejših obdobjih je doživela še

skušali osvojiti v več ofenzivah, a so bili vsakič poraženi, zato so napade opustili. Zasedli so ga komaj v šesti soški bitki, avgusta 1916, ko so prodrli do Podsabotina. Polastili

na prostem je bil seveda opuščen.

Kmalu po vojni so se na pobočjih hribov začeli pojavljati napisi, ki so častili Josipa Broza Tita in zmago. Postavili so ga tudi na Sabotinu, ko pa je bila leta 1975 z osimskimi sporazumi določena meja, je ostal na italijanskem ozemlju. Zato so ga tri leta kasneje prenesli na drugo stran, kjer se še danes nahaja in je kar pogosto deležen kakšne spremembe. S takimi napisi so pravzaprav začeli v obdobju fašizma, ko je Mussolini obiskal Primorsko. V čast njegovemu obisku so pobočja nosila besedo Dux ali Duce. Sabotin je vedno deležen vsestranske pozornosti, takšne ali drugačne, med drugim tudi strokovne. Raziskovanja na Sv. Valentinu so se začela v devetdesetih letih, ko se je Goriški muzej povezal s Centrom za arheološke in zgodovinske raziskave na Goriškem iz Gorice (Italija). Skupaj z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije, območna enota Nova Gorica, so si prizadevali za predstavitev arheološkega spomenika na prostem, in to tudi dosegli v letih 1999, 2000 z delno rekonstrukcijo cerkve. V njej je bila na mestu odkrite baze glavnega oltarja pozidana oltarna miza, ki ponovno služi cerkvenim obredom. Tam ima župnija Štmaver vsako jesen, po trgatvi, zahvalno mašo za dobro letino.

Sodelovanje institucij z obeh strani meje je bilo nujno, saj se ostanki bivanjskih in gospodarskih zgradb nahajajo na italijanski strani, cerkvica na slovenski. Leta 2001 je Center za arheološke in zgodovinske raziskave Gorica začel z izkopavanji stanovanjskega objekta za prenočišča romarjev, sedaj poteka konservatorski poseg. Istega leta je Goriški muzej organiziral mednarodno študentsko delavnico za prostorsko ureditev Sabotina, pomenovano "SABOTIN 2001". Udeležili so se študenti Slovenije, Nemčije, Avstrije, Italije. Dela so potekala s pomo-

no podvržen mediteranskemu vplivu, severni alpskemu. Zaradi svoje posebne lege na meji dveh svetov je bil Sabotin uvrščen v Inventar najpomembnejše naravne in kulturne dediščine Slovenije že leta 1976. Njegova prisojna južna in jugozahodna pobočja so poraščena s kraškimi rastlinami, osojni severovzhodni del

Sabotinu vendar domovale vse tri vrste evropskih strupenih kač, modras, gorski gad in Redijev gad, poleg njih še najrazličnejše vrste ptic, srne, divji prašiči, gamsi ter redkejša divja mačka. Na svoji poti v Julijske Alpe se na počitku ustavi tudi beloglavi jastreb.

Anton Kutin je bralcem zapustil navdušen opis razgleda, ki ga ob jasnem vremenu nudi vrh Sv. Valentina. Na jugu leži Goriška ravan s Krasom, na vzhodu Vipavska dolina in Nanos, jugozahodno je celo morje kot na dlani. Zahodno se dvigajo Goriška Brda, za njimi visoki Dolomiti. Severno in severovzhodno sega pogled do Matajurja, Krna, Triglava. Najbližja sosedja je Sveta Gora, za njo se razprostirata Banjška in Trnovska planota. Pod sabo je Kutin opazoval Sočo, Solkan, Gorico. Današnji sprehajalci bodo opisu dodali še Novo Gorico ter pobočju Sabotina speljano "osimsko" cesto iz leta 1985, ki seka italijansko ozemlje, da bi za 20 km skrajšala pot iz Goriških Brd v Novo Gorico.

Poleg razgledne točke je vrh Sv. Valentina tudi arheološko najdišče. Tam je ob koncu 14. stoletja stala božjepotna cerkvica, v njej so opravljali bogoslužje do reform cesarja Jožefa II., v zadnji tretjini 18. stoletja. Cerkvica je bila zgrajena po vzoru istrskih romanskih cerkva, imela je pravokoten tloris, brez na zunanosti vidnega

nekatero prezidave, najpomembnejša je bila tista iz 16. stoletja, ko so cerkev povečali. Najverjetneje je bila močno poškodovana zaradi potresa, ki je leta 1511 zamajal Goriško. Dogradili so poligonalno zaključen prezbiterij, nanj prislonili zakristijo, ob severno stranico vhodne lope pa zvonik. Dobila je poznogotsko podobo z apsidno, premaknjeno iz ladijske osi, kot je značilno za cerkev v Prilesju. V kasnejših obdobjih so se vrstili še razni drugi posegi, ki so se nanašali samo na notranjost. Čeprav se cerkvica imenuje po sv. Valentinu, je bil njen glavni oltar vedno posvečen blaženi devici Mariji, stranska pa sv. Barnabi in sv. Valentinu. Samostan je upravljaval puščavniški red frančiškanov, eremitov. Ko so ga morali zaradi jožefinskih reform zapustiti, so uporabne gradbene elemente

in notranjo opremo prodali ali podarili. Cerkev z bivanjsko-gospodarskimi stavbami je bila prepuščena propadu. Kot delna ruševina je preživela do prve svetovne vojne, ko so jo obstreljevanja Soške fronte popolnoma uničila. Stala je na najbolj izpostavljenem delu sabotinskega grebena, ki je bil prekopan z jarki ter zaklonišči. Soška fronta se je začela, ko je Italija maja 1915 napadla Avstro-Ogrsko, in Sabotin je postal ena ključnih točk obrambe t. i. goriškega mostišča. Italijanski vojaki so ga v tem letu

so se rovov, kavern, ki so jih za sabo pustile avstro-ogrsko enote in jih izkoristili za topovske položaje. Konec oktobra 1917 je avstro-ogrsko, nemška vojska razbila italijanske linije na celotni Soški fronti; italijanska vojska je nazadovala do reke Piave. Ko je leta 1918 Avstro-Ogrska razpadla, so Italijani ponovno zavzeli izgubljena ozemlja. Novembra so zasedli Primorsko. Z rapalsko pogodbo, ki sta jo 12. novembra 1920 podpisali Kraljevina Italija in Kraljevina SHS, je skupaj s Sabotinom za četrto stoletja pripadla italijanski državi. Sabotin so, poleg nekaterih drugih krajev, kjer je padlo

največ vojakov iz obeh držav, razglasili za Posvečeno območje (Zona sacra). Pod vrhom so uredili muzej na prostem in omogočili ogled nekaterih kavern. Tudi med drugo svetovno vojno je bil Sabotin deležen napadov. V času Goriške fronte, od 12. do 15. septembra 1943, je čezenj potekala bojna črta, ki je obkoljevala Gorico. Ko je leta 1947 njegov večji del pripadel Jugoslaviji, je postalo območje težko dostopno. Meja, ki so jo čuvali graničarji, je potekala po grebenu, muzej

čjo Biotehnične fakultete - smer krajinarstvo in Fakultete za arhitekturo iz Ljubljane. Načrtov za Sv. Valentina še ni konec. Radi bi uredili arheološki park, kjer bi bile prikazane ruševine cerkvice s pripadajočimi samostanskimi objekti in informativnimi tablami, ki bi obiskovalce seznanjale s preteklostjo. Nekdanji samostanski vrt bi spremenili v arboretum. Prve svetovne vojne naj bi se spomnili z ureditvijo najbolj pomenljivih strelskih jarkov in kavern.

Katarina Brešan

cerkvico. Apnenčasti gorski greben je najjužnejši izrastlek Julijskih Alp, njegov najvišji

z alpsko floro. Kar se tiče živalskih vrst, so ljudje od nekdaj pripovedovali, da se na hribu